

**T.C.
SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**SIVAS HALKININ MİLLİ BAYRAMLARA YÖNELİK TUTUMLARININ
BELİRLENMESİ**

Ayşegül ERDEM

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Fatih Mehmet DERVİŞOĞLU

SIVAS-2019

SİVAS HALKININ MİLLİ BAYRAMLARA YÖNELİK
TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Ayşegül ERDEM

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Ortaöğretim Sosyal Alanlar
Eğitimi Anabilim Dalı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ Olarak Hazırlanmıştır.

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Fatih Mehmet DERVİŞOĞLU

SİVAS

Ocak-2019

KABUL VE ONAY

Ayşegül ERDEM'in hazırlamış olduğu "Sivas Halkının Milli Bayramlara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi" başlıklı bu çalışma, 14.12.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, "Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Mustafa DURMUŞÇELEBİ (Jüri Başkanı)

Prof.Dr. Fatih Mehmet DERVİŞOĞLU (Danışman)

Doç.Dr. Osman Kubilay GÜL (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.....

Doç.Dr.Hakan KOÇ

Enstitü Müdürü

ETİK SÖZÜ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzu (Yönerge)'nda belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- ✓ Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- ✓ Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ✓ Tezin herhangi bir bölümünü, Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede, bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

07./01./2019

Ayşegül ERDEM

A. Erdem

ÖNSÖZ

Toplumların kendine ait ortak tarih bilinci geliştirerek ortak amaçlar çerçevesinde millet olarak yaşamasında milli bayramların rolü çok büyüktür. Bu çalışmada, Ülkemizde kutlanan milli bayramlara yönelik Sivas halkının tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın gerçekleşme sürecinde, öncelikle bana yol gösterici olan ve bilgisinden sürekli yararlandığım Danışman Hocam Prof. Dr. Fatih Mehmet DERVIŞOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım. Diğer taraftan, özellikle tezimin analizleri sürecinde yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. İbrahim KILIÇ'a, ayrıca ders hocalarım Prof. Dr. Ayhan ÖZTÜRK ve Doç. Dr. Nebahat GÖÇERİ ile bu süreçte desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. Ahmet Hakan HANÇER hocama, arkadaşlarım, ailem ve özellikle eşime şükranlarımı sunarım.

Ayşegül ERDEM

ÖZET

ERDEM, Ayşegül, Sivas Halkının Milli Bayramlara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2018

Bireyin tarih bilincine sahip olması geçmişini yorumlaması demektir. Diğer bir ifadeyle tarih bilinci, bireyin toplumsal geçmişini yorumlayarak geleceğine yön vermesinde rol oynayan önemli bir faktördür. Çünkü tarihi, kendi toplumsal değerleri, gelenekleri, amaçları ve eylemleriyle kurduğunun bilincinde olan birey, geleceği de kendi idealleri ve beklentileri yönünde belirlemek ister. Tarih bilincinin en önemli bileşenlerinden bir tanesi de toplumların bütünleşmesi sürecinde önemli bir faktör olan milli bayramlardır. Toplumların milletleşme süreci içinde ortaya çıkan milli bayramlar, milletlerin ortak bir takım amaç ve idealler etrafında bütünleşmesini, ortak değer ve tarih bilinci geliştirmesini sağlar. Bu çerçevede araştırmanın amacı, Türkiye Cumhuriyeti'nde her yıl törenlerle kutlanan milli bayramların yerel halk tarafından nasıl algılandığı ve Sivas halkının milli bayramlara yönelik tutumlarının bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutta incelenmesidir.

Betimsel nitelikteki çalışmada veri toplama tekniği olarak anket kullanılmış olup, Sivas İl merkezinde yaşayan farklı yaş, cinsiyet, medeni durum, meslek ve eğitime sahip toplam 408 kişiye uygulanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanı sıra, geçerlik-güvenirlik analizleri ve grupların karşılaştırılmasında t testi ve varyans analizi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, 28 maddeden ve 3 boyuttan (bilişsel, duyuşsal ve devinişsel) oluşan "Milli Bayramlar Tutum Ölçeği" ile Sivas halkının milli bayramlara yönelik tutumunun ortalamanın üzerinde olumlu olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan, bilişsel ve duyuşsal tutumların davranışa göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, Sivas halkının milli bayramlara yönelik tutumlarının cinsiyet, yaş, medeni durum ve mesleklere göre anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Milli Bayramlar, Tarih Bilinci, Sivas Halkı

ABSTRACT

ERDEM, Ayşegül, Determination of Sivas People Attitude Related to National Days, M.Sc. Thesis, Sivas, 2018

An individual's historical consciousness means that he/she is interpreting his/her past. In other words, history consciousness is an important factor that plays an important role in directing the future of the individual by interpreting his / her social history. Because the individual is aware of the fact that he founded the history with his social values, traditions, aims and actions, and he/she wants to determine the future in the direction of his/her own ideals and expectations. One of the most important components of sense of history is national days, which is an important factor in the process of integration of societies. The national days that emerged in the process of nationalization of societies provide the integration of nations around a common set of goals and ideals, common values and sense of history. In this frame, the purpose of the research is to examine how national days celebrated with ceremonies each year the Republic of Turkey are perceived by the local people and the attitudes of Sivas people towards the national holidays in cognitive, affective and behavioral dimensions.

In the descriptive study, a questionnaire was used as a data collection technique and it was applied to a total of 408 people living in Sivas city center and having different age, sex, marital status, profession and education. In the analysis of the data, validity-reliability analyzes, t-test and variance analysis in the comparison of the groups as well as the descriptive statistics were used. As a result of the study, it was determined that the Sivas people's attitude towards national days were positive with the "National Day Attitudes Scale" consisting of 28 items and 3 dimensions (cognitive, affective and behavioral). On the other hand, cognitive and affective attitudes were found to be more positive than behavior. In addition, it was determined that the attitudes of Sivas people towards national days showed significant differences according to gender, age, marital status and occupations

Key Words: National Days, Sense of History, Sivas People

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Onay sayfası	
Etik Sözü	iii
Önsöz	iv
Özet ve Anahtar Kelimeler	v
Abstract ve Keywords.....	vi
İçindekiler	vii
Tablolar.....	ix
Kısaltmalar.....	x

BÖLÜM I GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	3
1.2.1. Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Varsayımlar	4

BÖLÜM II ALANYAZIN TARAMASI VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Tarih Kavramı	5
2.2. Tarih Bilinci	7
2.3. Tarih Öğretimi.....	8
2.3.1. Küreselleşme Sürecinde Tarih Öğretimi.....	11
2.3.2. Tarih Öğretiminde Değerler.....	12
2.4. Ulusal Kimlik Kavramı.....	14
2.5. Milli Bayramlar.....	15
2.5.1. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı.....	16

2.5.2. 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı.....	17
2.5.3. 30 Ağustos Zafer Bayramı.....	18
2.5.4. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı.....	19
2.6. Yapılan Çalışmalar.....	20

BÖLÜM III YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	23
3.2. Evren ve Örneklem	23
3.3. Veri Toplama Araçları	24
3.4. Verilerin Analizi	25

BÖLÜM IV BULGULAR VE YORUM

4.1. Milli Bayramlar Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliğine Yönelik Bulgular	26
4.2. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	28
4.3. Katılımcıların Milli Bayramlara Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular	31
4.4. Katılımcıların Milli Bayramlara Yönelik Tutumlarının Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması	35

BÖLÜM V SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma	39
5.2. Öneriler	41

KAYNAKÇA.....	43
EKLER.....	47
Ek 1. Anket Formu.....	47
ÖZGEÇMİŞ.....	49

TABLolar

Tablo	Sayfa
Tablo 1: Milli bayramlar tutum ölçeğine ilişkin açımlayıcı faktör analizi sonuçları.....	27
Tablo 2: Milli bayramlar tutum ölçeğine ilişkin güvenilirlik katsayıları.....	28
Tablo 3: Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı.....	28
Tablo 4: Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımı.....	29
Tablo 5: Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı.....	29
Tablo 6: Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı.....	30
Tablo 7: Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı.....	30
Tablo 8: Milli bayramlar tutum ölçeğinin "bilişsel boyutuna" ilişkin tanımlayıcı istatistikler	31
Tablo 9: Milli bayramlar tutum ölçeğinin "duyuşsal boyutuna" ilişkin tanımlayıcı istatistikler	32
Tablo 10: Milli bayramlar tutum ölçeğinin "devinişsel boyutuna" ilişkin tanımlayıcı istatistikler	33
Tablo 11: Milli bayramlar tutum ölçeğinin alt boyutlara göre karşılaştırılması	34
Tablo 12: Katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının cinsiyete göre karşılaştırılması.....	35
Tablo 13: Katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının yaşa göre karşılaştırılması.....	36
Tablo 14: Katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının medeni duruma göre karşılaştırılması.....	36
Tablo 15: Katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının mesleğe göre karşılaştırılması.....	37
Tablo 16: Katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının eğitim durumuna göre karşılaştırılması.....	37

KISALTMALAR

$\bar{X}$: Aritmetik Ortalama

SS : Standart Sapma

t : t testi istatistiği

F : Varyans analizi istatistiği

p : Olasılık değeri

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Toplumlar için tarihsel olayların belirli bir sistematik içerisinde öğrenilmesi, milli kimlik oluşturulması ve bireye yönelik tarih bilincinin doğru bir şekilde meydana getirilmesi hayati önem taşımaktadır.

Tarih bilincinin bir sonucu olarak bireyin kültürel kimliğinin kazanılmasında tarih eğitiminin rolü büyüktür. Kültürel kimlik, insanın içinde yaşadığı sosyal grubu, onun değer yargılarını ve yaşayış tarzını gönüllü olarak benimseyerek sahip olduğu kimliktir. Küreselleşme, postmodernizm, insan hakları, dünya vatandaşlığı gibi kavramların yoğun olarak tartışıldığı, sosyal yapının hızla değiştiği günümüzde, tarih eğitimi ve tarih bilincinin rolü daha da önem kazanmaktadır (Kıdır ve Aksoy, 2004). Bu nedenle, yaşanan zaman dilimindeki tarihi gerçekler ve olguların yönetim ve eğitim süreci içerisinde dikkate alınması pek çok açıdan bireye ve sonucunda da topluma önemli katkılar sağlayacaktır. Söz konusu tarih bilincinin oluşturulmasında milli bayramların rolü dikkate alınması gereken önemli bir faktördür.

Bir toplumun tarihi seyri içinde önem atfettiği günleri kutlamak için tespit ettiği ve toplumun fertleri tarafından benimsenen özel günler bulunmaktadır. Tören veya bayram şeklinde anılan kutlamalar o toplumun ortak hatıralarından, geleneklerinden ve tabiatından doğmaktadır (Doğaner, 2011).

Bu bölümde, problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıkları, varsayımlar ve tezde geçen tanımların hangi anlamlarda kullanıldığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Bilinç, belirli bir süreçte bizim farkında olduğumuz düşünceler, algılamalar ve duygulardır. Bir insanın belli bir andaki bilincinin içeriği seçici bir süreç sonrasında oluşmuştur. Bu süreç üstü kapalı dış etkilerle belirlenmiştir (Tekeli, 1998:21). Tarih bilinci ise en yaygın kabul gören bir tanımla, geçmişin yorumları, bugünün algılanması

ve geleceğe ilişkin beklentiler arasında bağlantı kurabilmek demektir. Ancak bu anlamda tarih bilinci gelişmiş olan birey, kendisini zamanın akışı içinde değerlendirebilir ve kaba çizgileriyle ortak bir kültür mirası ve gelecek kurgusuna sahip olmanın sağladığı davranış belirliliği, benzerliği ve sorumluluğuyla toplum yaşamında aktif, yaratıcı bir biçimde yer alabilir (Kahyaoğlu, 2002:55). Bahsedilen tarih bilinci ancak eğitim sürecindeki doğru programlarla oluşturulabilir.

Tarih sadece ve daima günümüzde var olan tarih bilinci aracılığıyla görülür ve anlaşılabilir. Tarihsellik düşüncesi geçmişin günümüz üzerinde etkisiyle beraber canlı olarak bugünde yaşar. Tarih bilinci sorununa göre, geçmiş, sadece bilince ait nesne yapılabilecek olgular yığını değildir. Aksine o bizimle sürekli her eylemimize eşlik etmektedir. Bu süreç gelenekler aracılığıyla kendini yaşatır. Buna göre gelenek, bize karşı değil ama bizim içinde bulunduğumuz ve onun sayesinde var olduğumuz sonsuz süreci ifade etmektedir. (Gadamer, 1989:265; akt: Taşçier, 2013:66). Bu durum, tarihsel süreci oluşturan önemli faktörlerden birinin de gelenekler olduğunu ortaya koymaktadır.

Önemli inançlarımızın ve yargılarımızın çoğu, kişisel deneyimlerimizden çok başkalarına ait fikirleri özümseyerek şekillenmektedir (Bilgin, 1998:116). Ayrıca tutumlar, inançlar ve değerler analiz edildiği zaman, bunların bilgilere ve bilişsel öğelere dayandığı da görülmektedir (Paykoç, 1998:342). Toplumun kendi hakkındaki imajını, başka toplumlara ilişkin düşüncelerini ve algılamalarını diğer bilimsel disiplinlerden daha çok tarih biçimlendirir. Bu biçimlendirme, ilkokuldan başlayarak örgün eğitim dizgesi içinde gerçekleşir. Bu nedenle, toplumda tarih bilincinin ve olumlu tutumların oluşturulabilmesi için gerekli bilgilerin önceden bireylere verilmiş olması gerekmektedir (akt: Alkış ve Oğuzoğlu; 2005:350). Diğer bir ifade ile tarihsel bilgilerin toplumu oluşturan bireyler tarafından iyi özümsemiş olması gerekir.

Tarih bilincinin en önemli bileşenlerinden bir tanesi toplumların bütünleşmesi sürecinde önemli bir faktör olan milli bayramlardır. Toplumların ortak olarak andığı dini ya da milli bir takım özel günleri vardır. Tören, şenlik, kutlama, bayram vb. şekillerde adlandırılan bu özel günler, toplumların inanç sistemlerinden ve uluslaşma süreçleri içinde yaşadıkları tarihi olaylardan, ortak yaşantılarından, geleneklerinden ortaya çıkmıştır. Bu özel günlerden biri olan ve toplumların milletleşme ve ulus devletlerini kurma süreci içinde ortaya çıkan milli günler ve bayramlar, milletlerin ortak bir takım idealler etrafında bütünleşmesini, ortak inançlar ve değerler geliştirmesini sağlar (Uzun, 2010:109).

1.2. Problem Cümlesi

Yukarıdaki bilgiler çerçevesinde, toplumların bütünleşmesi açısından önemli bir unsur olan ve Türkiye Cumhuriyeti'nde her yıl törenlerle kutlanan milli veya ulusal bayramların (23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin (TBMM) açılışını temsil eden 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Atatürk'ün Milli Mücadeleye başlamak üzere 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak basmasını temsil eden 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, 26-30 Ağustos 1922 tarihleri arasında yapılan Büyük Taarruz sonucundaki zaferi simgeleyen 30 Ağustos Zafer Bayramı ve 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilanı temsil eden 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı), yerel halk tarafından nasıl algılandığının ve milli bayramlara yönelik tutumlarının bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutta incelenmesinin pek çok açıdan fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Buna göre, araştırmaya yönelik "Problem Cümlesi" aşağıda kısaca özetlenmiştir:

Temel olarak bu araştırmanın problem cümlesi; *"Sivas halkının milli bayramlara yönelik tutumları nedir/nasıldır?"* şeklinde ifade edilebilir.

1.2.1. Alt Problemler

Araştırmanın temel problem cümlesi çerçevesinde alt problemleri aşağıda sunulmuştur:

- Sivas halkının bilişsel boyutta milli bayramlara yönelik tutumları ne düzeydedir?
- Sivas halkının duyuşsal/duygusal boyutta milli bayramlara yönelik tutumları ne düzeydedir?
- Sivas halkının devinişsel boyutta milli bayramlara yönelik tutumları ne düzeydedir?
- Sivas halkının bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutta milli bayramlara yönelik tutumları, sosyo-demografik özelliklerine (cinsiyet, meslek, yaş, eğitim, medeni durum vb.) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bayramlar tutum ölçeğinin ilgili literatür çalışmaları çerçevesinde geliştirilerek, Sivas halkının milli bayramlara yönelik tutumlarının bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutta belirlenmesidir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma ile ulusal ölçekteki alan yazına (literatüre) katkı sağlanması amaçlanmıştır. Zira ulusal kapsamda alan yazın incelendiğinde konuya ilişkin sınırlı sayıda çalışma bulunmakla beraber geçerlik ve güvenilirlik analizlerini içeren söz konusu milli bayramlar tutum ölçeği çalışması bulunmamaktadır. Diğer taraftan, Sivas halkının bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutta milli bayramlara yönelik tutumlarının belirlenmesi alan yazına katkısının yanı sıra ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara da veri kaynağı oluşturacak olup, bireylerin tarih bilinci ve milli bayramlara ilişkin hassasiyetlerini artırıcı önlemler konusunda öneriler sunulabilecektir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın kapsamı çerçevesinde Sivas İl merkezinde Kasım 2017 ve Mart 2018 tarihleri arasında ikamet eden ve farklı cinsiyet, yaş, meslek, medeni durum ve eğitim durumuna sahip yerel halk ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Varsayımlar

Araştırmada, literatür çerçevesinde elde edilecek ölçeğin, Sivas halkının milli bayramlara yönelik tutumlarını belirleyebilecek nitelikte anlaşılır bir ölçme aracı olduğu varsayılmıştır.

BÖLÜM II

2. ALANYAZIN TARAMASI VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çalışmanın bu bölümünde genel olarak tarih kavramı, tarih bilinci, tarih öğretimi ve ulusal kimlik kavramları teorik olarak açıklanmaya çalışılmış olup, milli bayramlar konusunda da bazı tarihsel bilgiler sunulmuştur.

2.1. Tarih Kavramı

Tarihin sözlük anlamı “bir nesnenin zamanını belirlemek” demektir. Batıda kullanılan Latince kökenli “historia” ise hatırlanmaya değer olayların hikayesi anlamına gelmektedir. Dar anlamıyla tarih geçmişte olmuş bitmiş vakalara hasredilir. Tarihi geniş anlamıyla ele alan görüş ise İbn-i Haldun’un görüşüyle özetlenebilir. İbn-i Haldun'a göre, “Tarih insanın sosyal yaşamının incelenmesi, sosyal yaşamının zaman ve mekansal sınırları içerisinde anlaşılmasıdır”. Bu şekliyle bakıldığı zaman siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, sosyoloji, psikoloji her şey tarihtir ve bütün sosyal disiplinlerin temelinde tarih vardır. Sosyal bilimlerde kullanılan bir deyim olarak ele alındığı zaman tarih kavramı bugün iki olguyu ifade etmektedir (Şıvgın, 2009:35).

1. Bir toplumun, bir sosyal grubun, bir milletin veya bütün insanlığın zaman içinde yaşadığı gerçeklik,

2. Bir toplum veya bütün insanlık tarafından yaşanan bu gerçeklik üzerine yapılan ilmi araştırma ve bu araştırmalar sonucunda ortaya konulan bilgiler bütünlüğü.

Bugüne kadar tarihin bilimsel temellendirilmesinin nasıl yapılabileceği hususunda pek çok araştırmalar ve yaklaşımlar ortaya konmuş; tarihin bilim olup olmadığı da pek çok çalışmada ve bilimsel toplantıda tartışılmıştır. Farklı tasnif ve değerlendirmeler yapılsa da artık tarihin, sosyal bilimlerde önemli bir yere sahip olduğu yaygın olarak kabul görmektedir. Tarihçilerin bilimsel ve ideolojik anlayışlarıyla felsefi yaklaşımlarına göre birçok tarih tanımı yapılmıştır. Bununla

birlikte tanımlar, çoğu zaman birbirini tamamlar nitelikte olup esasen birçoğunda tarihin farklı yönlerine işaret edilmektedir (Demircan, 2007).

Özçelik (1993)'e göre tarih, geçmişteki olayları yer ve zaman göstererek anlatan bir bilimdir. Togan (1970)'e göre tarih ilmi, bireylerin zaman ve mekan itibarıyla birlikte geçirdikleri süreçte içinde buldukları algı ve hislere ilişkin ortaklaşa değerleri araştırır ve betimler (akt: Demircan, 2007:70). Dervişoğlu (2015) tarih kavramının, doğrudan insanın hafızası ve şahsi geçmişiyle ilgili olduğunu ve bu yüzden tarih disiplininin, eğitim görmüş olsun veya olmasın herkese çok tanıdık ve uzvi görüldüğünü belirtmiştir. Dervişoğlu (2015)'na göre, şahsi geçmişimize yönelik hatırlamak ve bilmek istediklerimizin yerine, insanlığın müşterek veya ortak hikayesini koyduğumuzda bu fikir daha anlaşılır hale gelmektedir.

Özbaran (1995), tarihin pek çok yanı sıra memnun edici olmayan bir bilgi dalı olduğunu; güvenilir, değişkenlik gösteren, çoğu zaman da inkar edici olduğunu ancak bu niteliklerinden dolayı da değerli olduğunu ifade etmiştir. Tarihin, beşeri görüntüyü doğru yansıttığını, bu nedenle de eğitimimiz ve kendimizi algılayabilmemiz için gerekli olduğu üzerinde durmuştur. Tarihin yalnızca geçmişi değil, günümüzde olup bitenleri anlayabilmemizi sağlayan, gelecekte ne olabilir sorusuna karşılık verebilecek cevabı bulmamıza yardım eden gerekli bir öge olduğunu dile getirmiştir. Geçmişin değişmediğini ancak bizim geçmişi algılama, kabullenme, yönlendirme niyetlerimizin sürekli değiştiğinin altını çizmiştir. Kütükoğlu (2008) ise tarihin, insanlarda ahlak şuurunu uyandırıp manevi değerlerin gelişmesinde rol oynadığını, aileden başlayıp millete doğru gelişen bir sevgi ve bağlılığın doğmasına imkan hazırladığını ifade etmektedir. Böylece tarih sayesinde, bir ferдин ait olduğu milletin, üstünde yaşadığı vatan topraklarının geçmişini öğrenme ve araştırma arzusunu ortaya çıkardığını dile getirmiştir. İnsanların doğru sonuçlara ulaşmaları için yardımcı olacak bir düşünce tarzına ihtiyaç duyulması da tarihin önemini ortaya koymaktadır. Kendini tanımayan, geçmişini bilmeyen bir toplum hafızasını kaybetmiş bir insan gibi anlaşılabilir. Bütün insanların geçmişten ders ya da cesaret almaya, onu öğrenmeye ve tecrübe birikimini devralmaya ihtiyacı olduğu görülmektedir (Uzun, 2006; Demir ve Altunay Şam, 2017). Bu durum her ülke ve her millet için toplumsal tarih bilincinin önemini ortaya çıkarmaktadır.

2.2. Tarih Bilinci

Tarih bilincine sahip olmak geçmişini yorumlamak ve geleceği biçimlendirmek demektir. Diğer bir ifadeyle tarih bilinci, insanın toplumsal geçmişini yorumlayarak geleceği kurmasında ve geleceğine yön vermesinde rol oynayan önemli bir faktördür. Tarihi, kendi toplumsal değerleri, amaçları ve eylemleriyle kurduğunun bilincinde olan birey, geleceği de kendi idealleri ve beklentileri yönünde aynı bilinç ile belirlemek ister. Bu çerçevede, bireye tarih bilincinin kazandırılması için bizzat kendisinden yola çıkarak başlamak gerekir. Zira, bireyin aile içerisinde kendi tarihi süreci başlarken, toplumun da oluşma süreci içerisinde kendi tarihi şekil almaktadır. Bu da bireydeki tarih bilincinin oluşmasında, başta ailesi olmak üzere çevresinin, aldığı eğitimin ve yaşadığı kültürün önemli bir etkiye sahip olduğunu ifade etmektedir (Özlem, 1999; Sezginsoy ve Akkoyunlu, 2011). Bu durum, toplumu oluşturan bireyin eğitim sürecinde aldığı tarih eğitiminin verimli ve etkin bir şekilde gerçekleştirilmesinin tarih bilincinin oluşturulmasında hayati öneme sahip olduğunu göstermektedir.

Tarih bilinci bir ülkeyi veya toplumu yönetenlerin siyasi kaygılarından, yerleşmiş geleneklerden, toplumun çoğunun benimsediği değerlerden bağımsız değildir (Kaya, 2006). Tarih bilinci kazanmış bireyler mevcut değerleri de benimsemiş olurlar ve bu değerleri yaşayarak devamlılığını sağlarlar. Tarih eğitimi ile yerel, ulusal ve evrensel değerler öğrencilere kazandırılabilir (Philips, 2003; Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Bununla birlikte tarih; milli, sosyal ve ahlaki değerlerin öğretiminde de önemli bir yere sahiptir. Tarih kavramının ilköğretim sosyal bilgiler eğitiminde önemli rol oynadığı bir gerçektir (Yalçınkaya, 2010). Sosyal bilimler arasında tarihin görevi, toplumların nereden geldiklerini ve nereye gitmekte olduklarını açıklamak gibi son derece hayati bir bilgi birikimi sağlarken, diğer yandan da ona yolunu sağlıklı bir şekilde çizebileceği bir de bilinç kazandırır. (Yıldız, 2003). Bu sebeple bir milletin yaşamını şekillendirmede ve geleceğine yön vermede tarih eğitiminin önemi çok büyüktür. Milli birlik ve beraberliğin sağlanması, milli bir bilincin oluşturulması tarih eğitimi ile mümkündür (Yalçınkaya, 2013).

İnsanoğlu'nun geçmişi ve bugünüyle ilgilenen sosyal bilimcilerin ortaya koyduğu bilimsel verilerde mutlak doğruluk yoktur. Bir olayın neden ve sonuçlarıyla ilgili farklı toplumlarda yapılan bir sosyal bilimler çalışmasının sonuçlarının toplumdan

topluma, kültürden kültüre değiştiği görölmektedir. Sosyal bilimlerin bu yapısının öğrencilere öğretilmesi gerekmektedir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Sosyal bilgiler ve tarih derslerinde öğrencilere geçmişte veya günümüzde yaşanan olaylara çok boyutlu bakabilmelerini sağlamaya yönelik etkinlikler düzenlenmesi gerekmektedir. Bunun yanında özellikle tarihi konularda, olaylara öğrencilerin farklı açılardan bakabilmeleri gerekli görölmektedir. Tarih kavramına ilişkin olarak da toplumlar ve kişiler arasında farklı bakış aıların olacağı aşıkardır (Yalçınkaya, 2013). Söz konusu farklı bakış açıları bireyin farklı özelliklerinden kaynaklanabileceği gibi pek çok faktör de etkili olabilmektedir.

2.3. Tarih Öğretimi

Tarih öğretimi bireyin geçmiş kültürel mirasına sahip çıkması ve tanınmasına, farklı olay ve olgular çerçevesinde geçmişi değerlendirerek ve hatta tanıklık ederek bu yolla aidiyet ve kimlik duygusu geliştirmesinde ve tüm bu faktörler vasıtasıyla aidiyet ve kimlik duygusunun güçlenmesine yardımcı olur. Aidiyet ve kimlik duyguları geliştirilirken özellikle okulda alınan eğitim süresinde öğrencilerin günümüz koşulları dikkate alınarak analitik düşünceye sahip olmaları temel hedef olmalıdır. Nitekim, Avcı ve Durmuşçelebi (2014)'ye göre, öğrencileri çağın koşullarına ve toplumun ihtiyaçlarına göre yetiştirmek okullardan beklenen temel görevdir ve okulun varlık nedeni öğrenciler olduğuna göre, eğitim sisteminde yapılacak dönüşüm, öğrencilerin daha iyi öğrenmelerine yardımcı olmayı amaçlamalıdır. Bilgi toplumunda öğrencilerin düşünce üretmeyi, nedensel düşünmeyi ve zihinlerini kullanmayı öğrenerek okuldan mezun olmaları beklenmektedir.

Tarih eğitimine farklı dönemlerde farklı görevler yüklenmiştir. II. Dünya Savaşı öncesi daha ziyade geçmişe yönelik bilgi ve kültür aktarımının esas alındığı bir ders olan tarihin eğitimine yönelik son elli yılda önemli değerişimler yaşanmiştır. Bu zaman dilimi içinde gelişmiş ölkelerde, özellikle İngiltere'de tarih eğitimi, geçmişin bilgisinin aktarımının yanında, düşünme becerilerini kazandıracak şekilde yapılandırılmıştır. Geçmişten bugüne tarih eğitiminin amaçları incelendiği zaman, değer eğitiminin her dönemde bu alanın amaçları arasında yer aldığı görölür (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Dilek (2007)'ye göre, okullarda tarih derslerinin okutulma nedenleri tarihsel

dönem ve ülkelere göre farklılıklar gösterse de tarih dersleri uzunca bir süre vatandaşlık eğitiminin bir aracı olarak görülmüştür. Devletlerin ve toplumların vatandaşlık kavramına yükledikleri anlamlar çeşitlilik arz etmekle birlikte tarihin genel olarak ulusal duyguların gelişmesi, insan hakları, demokrasi, kültürel haklara saygı ve kültürel kimliğin geliştirilmesi gibi birçok öğeyi seçilmiş olay ve olgularla beslediği düşünülmüştür.

Demircioğlu ve Tokdemir (2008)'e göre, tarih dersleri öğrencilerin analitik, eleştirel ve demokratik düşünme becerileri gibi zihinsel becerilerini geliştirir. Bu derste vatan, millet, bayrak, devlet, yönetme biçimi, hak ve sorumluluklar gibi unsurların öğretilmesi ile öğrencilerin vatandaşlık bilinci geliştirilir. Bunların yanında tarih dersleri değerlerin öğretilmesi ve yeni değerlerin oluşturulmasında da önemli bir role sahiptir. Oluşturulan yeni değerler bireysel, kültürel ya da evrensel içerikli olabilir. Değer eğitimi açısından tarih dersi incelendiği zaman, milli-manevi, dini ahlaki ve sosyal değerlerin oluşturulması ve aktarılmasında alanın değer eğitimine önemli katkılarının olabileceği görülür. Değerlerin geçmişten bugüne nasıl değiştiği, değişme nedenleri, geçmişteki önemli şahsiyetler ve bunların yaşantıları öğrencilerin değer oluşturmalarında önemli unsurlardır.

Tarih derslerinin, soyut ve olgu aktarımı esasına dayanan bir anlayışla öğretilmesi, bu alanın en önemli problemlerinden biridir. Öğrenciler, yaşadıkları dönemden çok uzak zaman dilimleriyle ilgili konular hakkında, genelde sözlü anlatıma dayalı olarak, soyut biçimde bilgilendirilmektedir. Bu durum öğrencilerin ilgi ve meraklarını uyandıramamanın yanında, alana karşı olumsuz bir tutum takınmalarına sebep olmakta, başka bir ifade ile tarih derslerinin geleneksel bir şekilde ve öğretmen merkezli anlayışa dayalı bir şekilde yürütülmesi sonucunda, öğrencilerde istenilen davranış değişikliklerinin meydana getirilemediği görülmektedir (Demircioğlu, 2007). Bu tür olumsuz durumların ortadan kaldırılabilmesi için tarih öğretiminde öğretmen anlatımının yanında farklı teknik, yöntem ve materyallerin kullanılmasının derse olan ilgiyi ve ders başarısını artırdığı çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur.

Tarih öğretiminde doğru bilinç oluşturma görevi yerine getirilmeye çalışılırken, çeşitli problemlerle karşı karşıya kalınmaktadır. Ders saatlerinin kısıtlı olması, eğitimde kullanılan yöntemlerin klasik olması, teknolojinin sınıflara yansıtılmaması, ders kitaplarının dünya ölçütlerine uymaması, ezber ve öğretmenden kaynaklanan problemler bunlardan sadece bazılarıdır (Yıldız, 2003).

Tarih öğretiminin amaçları, akademik anlamdaki disiplin içi amaçları ile sosyal ve eğitimsel amacını yansıtan disiplin dışı amaçları şeklinde iki kategoride ele alınabilir. Bunlar hakkında kısa bilgiler aşağıda sunulmuştur (Tekeli, 1998; Şıvgın, 2009).

Tarihin disiplin içi amaçları; yani akademik yönü tarihi olguların gerçek biçimde ortaya konulmasına hizmet etmektir. Bu açıdan bakıldığında tarihin nesnel ve objektif olması beklenir. Tarihçinin tarihin disiplin içi amaçlarına hizmet edebilmesi için bir araştırma yaparken olayın tüm taraflarına ait belge, bilgi ve bulguları yansız bir biçimde incelemesi gerekir. Tarihçinin olayı ya da olayları tek taraflı değil çoklu bir bakış açısıyla değerlendirmesi beklenir. Tarihçi tarihin beklenen disiplin içi amaçlarına ulaşabilmek için gerektiğinde felsefe, sosyoloji, iktisat, antropoloji, arkeoloji, etnografi, etnoloji, sosyal antropoloji, filoloji, sanat tarihi, coğrafya, paleografya, diplomatik, epigrafi, nümizmatik, kronoloji gibi bilim dallarından yararlanmalıdır. Tarihin disiplin içi amaçlarından birisi de tarih incelemelerinin tüm toplumsal ve insani bilimlere temel oluşturmasıdır. Sonuç olarak tarihin disiplin içi amacı geçmişin keşfedilmesidir.

Tarihin disiplin dışı amaçları; sosyal ve eğitimsel amaçları ifade etmektedir. Bu amaçların en önemlisi de ulusal kimlik oluşturmaktır. Ulusal ideolojilerin kurulmasında tarihin bir araç olarak kullanılması ulusçu tarihçilik denilen bir kategorinin doğmasına neden olmuştur. Ulusal tarih öğretimi ne zaman başlamıştır, ne zaman böyle bir eğitime ihtiyaç duyulmuştur. Ulusal tarih yazımı ulus-devletlerin ortaya çıkmasıyla paralel bir seyir izlemiştir. Ulus-devlet olgusu insanlığın gelişmesi sürecinde aydınlanma ile oluşan modernite projesi içinde ortaya çıkmıştır.

Dünyada tarih öğretiminin amaçları salt vatandaşlık eğitiminden zaman içerisinde öğrencilerin kişisel gelişimine katkı sunmak ve sosyalleşme aracı olarak kültürel mirasın aktarıcısı olma işlevleri de eklenmek suretiyle daha da çeşitlenmiştir. Günümüzde ise tarih derslerinde yukarıda sayılan “disiplin dışı amaçlar” ile öğrencilerin tarihsel kavram, olay ve olguları anlamaları için tarih araştırma yöntemlerini, kronoloji ve tarihsel belgeleri inceleme tekniklerini yardımcı unsurlar olarak kullanmalarını öngören “disiplin içi amaçların” arasında bir denge kurulması gerektiği fikri ağırlık kazanmıştır (Dilek, 2007).

Bu doğrultuda, tarih eğitimine yüklenen amaçlar; bugünün anlaşılması, ileriye bakış, ulusal kimlik duygusu verilmesi, hayal gücünün gelişmesi, eleştirel düşüncenin

gelişmesi, ahlaki amaçlar, objektif olabilme, empati yapabilme ve iyi vatandaş yetiştirme şeklinde sıralanabilir.

2.3.1.Küreselleşme Sürecinde Tarih Öğretimi

Geçmiş ve geçmişin bilimsel bir bakış açısıyla incelenmesi olarak tanımlanan tarih, sosyal bilimlerin önemli disiplinlerinden biridir. Geçmişten bugüne tarih biliminin gelişimi incelendiği zaman, bu bilim dalının çeşitli amaçlar için kullanıldığı görülmektedir. Southgate'e (1997) göre tarih geçmişten bugüne, ahlak, din, politika, ideoloji, ilgi ve eğlence için kullanılmıştır. Tarih eğitiminin günümüzdeki amaçları incelendiği zaman, bu alanın öğretiminin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde farklı olduğu görülür. Gelişmekte olan ülkelerde, tarih genelde geleneksel bir anlayışla daha ziyade kimlik gelişimi ve kültür aktarımı amacıyla öğretilmektedir. Buna karşın, gelişmiş ülkelerde, tarih eğitiminin ağırlıklı olarak zihinsel becerileri geliştirme üzerine dayandığı görülmektedir (Dilek, 2002; Demircioğlu, 2007; Demircioğlu ve Tokdemir 2008). Bu çerçevede, yaşadığımız bu süreçte küreselleşme olgusu devreye girmiş olup tarih, tarih bilinci ve tarih eğitimi konusunda farklı bakış açıları da gelişmiştir.

Küreselleşme, ulusal sınırların aşılması ekonomik olarak büyük sermayenin çok uluslu hale gelmesi, bilişim, iletişim ve ulaşım kolaylığı sunarak Dünyanın küçülmesi olarak görülebilir. Küreselleşen dünyada tarih ders kitaplarının yeniden yazılmasının gündeme gelmiştir. Çünkü tarihin en önemli amaçlarından ve işlevlerinden birisi ulusal kimlik ve vatandaşlık bilinci vermesidir. Ulus-devletlerin aşılma süreci olarak görülen küreselleşme sürecinde tüm dünyada tarih öğretiminin yeniden düzenlenmesi tartışılmaktadır. Bu çerçevede, Avrupa konseyinin barışçı bir dünyanın kurulması yönünde aldığı; 2001 yılında "21. yüzyıl Avrupa'sında tarih öğretimi üzerinde tavsiye kararı"nın özeti maddeler halinde aşağıda sunulmuştur (Tekeli, 1998; Şıvgın, 2009).

1. Avrupa bilinci oluşturmak ve pekiştirmek olayların Avrupa boyutunu öne çıkarmak
2. Biz ve onlar çiftlemesine yol açacak biçimde tarihin ulusçu yorumundan kaçınmak
3. Kültürlerarası etkileşimi ortaya koymak

4. Önyargıların basmakalıp yaklaşımların saf dışı bırakılması
5. Tarihin ideolojik amaçlarla kullanılmaması amacından saptırılmaması
6. Tarihin aşırı ulusçu, yabancı düşmanı, ırkçı, antisemitist, hoşgörüsüz olmaması
7. İnsan hakları ve demokrasi gibi temel değerlerin yaygınlaştırılmasında rol oynaması
8. İhtilafli ve duyarlı konuların çoklu bir bakış açısıyla tartışmalı biçimde incelenmesi
9. İnsanlık suçlarının önüne geçilmesini sağlayacak bir araç olması
10. Kin ve nefret içerikli söylemlerin ders kitaplarından çıkarılması
11. Yerel tarih çalışmalarına ağırlık verilmesi

Yukarıdaki amaçlar, AB'nin hedefleri açısından Avrupalılık açısından olması gerekenler olabilir. Ancak bir de her ülkenin kendi şartları farklı ve özel durumları vardır. Türk milli eğitiminin genel amaçlarının 1. maddesi: "Türk milletinin bütün fertlerini 1. Atatürk İlke ve İnkılaplarına ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli ahlaki insani manevi ve kültürel değerlerini benimseyen koruyan ve geliştiren; ailesini vatanını ve milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik laik ve sosyal bir hukuk devleti olan T.C'ye karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek ve milli birlik ve bütünlük içinde kalkınmayı gerçekleştirmek Türk milletinin çağdaş uygarlığın yapıcı yaratıcı seçkin bir ortağı yapmaktır" (Şıvgın, 2009).

2.3.2. Tarih Öğretiminde Değerler

Değerler, duyuşsal alan içerisinde yer alan düşünce ve eylemlerimizi etkileyen, onlara yön veren zihinsel olgulardır. Toplumsal değişim değerlerin yeniden ele alınmasını ve değer öğretiminin önem kazanmasını kaçınılmaz kılmıştır. Her davranışın temelinde değer ya da değerler vardır. Hökelekli (2006), değerleri kısaca; neyin, hangi ve nasıl davranışların iyi, güzel, doğru ve kutsal; neyin, hangi ve nasıl davranışların da

böyle olmadığına dair inanç, değer ve kabullerimiz olarak tanımlamıştır. Değerler davranışlarımıza rehberlik yapar, eylemlerimizi, yargılarımızı, anlık hedeflerimizi daha üst hedeflere taşıyarak nasıl olmamız, nasıl davranmamız gerektiğini bize bildirir (Doğan, 2004). Tüm davranışlarımız değerlerle ilişkilendirilebileceğinden eğitimden ekonomiye, felsefeden ilahiyata tüm bilim dalları bir şekilde değerlerle ilgilenmektedirler. Temel olarak değerler, inançlar ve tutumlarla ilişkilendirilse de hem inançlardan hem de tutumlardan daha kapsamlıdır. Değerler hem bireyin hem de toplum kültürünün önemli bir parçasını oluştururlar, toplumlara ve zamana göre değişiklik gösterirler. Değerlerin değişmesi mümkün ise de bu zaman alıcı ve zor bir durumdur (Doğan, 2004). Zamanla karşılaşılan yeni durumlar ve kültürler birtakım değerleri silikleştirip, yeni başka birtakım değerlerin oluşumuna sebep olabilirler. Kişisel tecrübeler değerleri şekillendirir veya değiştirir. Yapılan sınıflamalar açısından bakıldığında değerlerin psikolojik, sosyolojik ve felsefi temelleri olduğu görülür (Güngör, 2000). Felsefi ekollerin yansıması olarak eğitim felsefelerinin değerlere yüklediği anlam ve bakış açısı da değişmektedir. Esasicilik, daimicilik, ilerlemecilik ve yeniden kurmacılık gibi eğitim felsefeleri, temellendikleri felsefi yaklaşımlara göre değerleri ele almışlardır (akt: Demircioğlu ve Tokdemir, 2008).

Geçmişten dersler çıkarmamızı sağlayan tarih, değerleri insanlara ulaştırmada önemli bir araçtır. Tarih derslerinde karşılaşılan olaylar ve bu olayların ortaya koyduğu değerler hem öğrencilere yeni değerler kazandırır hem de mevcut değerlerini sorgulamalarını sağlar. Tarih dersleri ile öğrencilere; özgürce düşünebilme, güncel temelli tartışmalar yapabilme, etkili iletişim kurabilme, işbirlikli öğrenme, meraklı olma, kanıta dayalı araştırma yapabilme ve tek taraflı bakış açısı yerine çok yönlü düşünebilme, hoşgörülü olma, ayrımcılığa karşı olma, ben ve öteki ayrımını önyargı ve kaba genellemelere dayanmaksızın yapabilme becerileri kazandırmak mümkündür. Bütün bu beceriler eleştirel düşünebilen, açık görüşlü demokratik bireylerin yetiştirilmesinde önemlidir. Tarih derslerinde diğer derslerde olduğu gibi seçilen konular, araç gereçler, kullanılan yöntemler dersin hedefine ulaşmasında etkilidir. Siyasi, ekonomik ve kültürel konular işlenirken öğrencilere ahlaki değerlerin de kazandırılması gerekir (Ulusoy, 2005). Hak ve sorumluluklarını bilen, kendini, çevresini, milletini ve dünyayı daha iyi tanıyan; geçmiş ve gelecek arasında bağ kurabilen; empatik düşünme becerilerini geliştirmiş; insanlığın günümüze değin geliştirmiş olduğu siyasal sistemleri anlayabilmiş olan birey elbette değerlere sahip

olacaktır. Bu açıdan tarih dersleri değer eğitiminde diğer derslere göre daha avantajlı bir durumdadır (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008).

2.4. Ulusal Kimlik Kavramı

Bilindiği gibi ulusallık (nationalite) kavramı bir terim olarak ancak 1835'te Fransız Akademi Sözlüğüne girmişti. Fakat kısa sürede büyük bir gelişme göstererek bir uluslar topluluğu olan Osmanlı İmparatorluğu'nu da etkisi altına almıştı. İmparatorluk içindeki uluslar birer ulus devlet olarak ayrılırken imparatorluğun kurucusu Türkler arasında zayıf da olsa bir ulusçuluk akımı baş göstermişti. Burada vurgulanması gereken nokta bu akımın önce dil ve tarih çalışmasıyla kendini hissettirmesi ve İslam öncesi Türk tarih araştırmalarıyla belirginleşmesidir. Ancak Balkan savaşlarıyla birlikte ivme kazanan ulusçuluk akımının güçlenip toplumda yaygınlaşması için Kurtuluş Savaşı ile ulusal devletin kurulmasını beklemek gerekmiştir. Bir kültür devrimine girilen Cumhuriyet döneminde ulusal birlikteliği tarihsel bir tabana oturtmak uygarlıktan yoksun diye suçlanan Türk kimliğini ortaya çıkarmak ve yetişmekte olan kuşaklara özgüven aşılama amacıyla o yıllarda hemen her ulus devlette yeğlenen bir "Ulusal Tarih" anlayışının egemen olması kaçınılmaz bir durumdu (Turan, 1997; Şıvgın, 2009). Zira, ulusal tarih anlayışı bireyin üst kimliğinin oluşturulmasında önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır.

Ulusal toplumlarda bireylerin ulusal kimliği alt kimliklerin üzerine geçecektir. Bireyin alt kimliği akışkan ve geçici iken ulusal kimliği sürekli olacaktır. Böyle yeni bir topluluğun oluşması için öncelikle bazı bağlılıkların önemini kaybetmesi ulus bağlamında yeniden kurması gerekecektir. Toplumda böyle bir dayanışmanın doğabilmesi için biz bilincinin yaratılması gerekir. Ulus içi bağlılığı sağlayan ikinci mekanizma bize karşı bir öteki kavramının yaratılmasıdır. "Ulus" tanımı gereği tüm dünyayı kapsamayan sınırlı büyüklükte bir toplumdur. Dolayısı ile her ulusun dışında olanlar vardır. Biz ve Biz'in karşısında ötekinin yaratılması toplumsal bir süreçtir. Ötekinin olmadığı bir toplumu düşünmek zordur. Ötekinin olmadığı bir toplumda kimlikten toplumsal gruptan söz etmek imkansızdır. Öteki çatışmaya neden olduğu kadar yaratıcılığın mekanizmalarını oluşturan özenmeye, yarışmaya hatta olumlu işbirliğine de kaynaklık eder. Ötekinin olmadığı bir toplum arayışı anlamsızdır. Anlamı

olan arayış, bir toplumda çatışma yaratmayan dışlayıcı olamayan öteki anlayışlarının nasıl kurulacağıdır (Tekeli, 1998; Şıvgın, 2009).

2.5. Milli Bayramlar

Toplumların ortak olarak andığı dini ya da milli bir takım özel günleri vardır. Tören, şenlik, kutlama, bayram vb. şekillerde adlandırılan bu özel günler, toplumların inanç sistemlerinden ve uluslaşma süreçleri içinde yaşadıkları tarihi olaylardan, ortak yaşantılarından, geleneklerinden ortaya çıkmıştır. Bu özel günlerden biri olan ve toplumların milletleşme ve ulus devletlerini kurma süreci içinde ortaya çıkan milli günler ve bayramlar, milletlerin ortak bir takım idealler etrafında bütünleşmesini, ortak inançlar ve değerler geliştirmesini sağlar. Bunların dışında, milli bayramlar iktidarların yasallığını ve sürekliliğini sağlamak için kullandıkları araçlardan biri olup, ülkenin sahip olduğu rejim, yapılan tören ve kutlamaların biçimine de yansımakta, bu özel günler iktidarlar tarafından halkın rejimle bütünleşmesini sağlamak için bir araç olarak da kullanılmaktadır (Uzun, 2010).

Tören veya kutlamalara özellikle siyasal iktidarların kendi meşruiyetlerini teyit etmek için önem verdiği bilinmektedir. Bayram veya kutlamalar yapıldığı ülkenin yönetim biçiminin demokratik, otoriter veya totaliter oluşuna göre şekillenmekte, törene verilen önem rejimle halkın kaynaşmasını sağlamada bir araç olarak kullanılmaktadır. Bundan başka toplumsal dayanışma ve düzeni sağlamada ve sürdürmede, milli karakteri güçlendirmede ve halkın eğitilmesinde de törenlerin önemli bir yeri vardır. Türklerde bayram olgusu İslamiyet öncesi dönemde başlamış, Fransız İhtilali sonrası yayılan milliyetçilik fikri etrafında yeniden şekillenmiştir. Bütün toplumlarda olduğu gibi kutlanan bayramlar, Türklerin kültürel özellikleri, idari yapıları ve İslam kültürü etrafında biçimlenmiştir (Doğaner, 2011).

Diğer milletlerde olduğu gibi Türk milletinin de özel bir takım dini ve milli günleri olmuş, bunlar toplumun sahip olduğu dini inançlarına, geleneklerine ve devletin siyasal yapısına göre farklılıklar göstermiştir. Türk tarihinde milli bayram kavramı gerçek anlamını Türkiye Cumhuriyeti'nde bulmakla beraber ilk kez Osmanlı Devleti döneminde ortaya çıkmıştır. Devleti dağılmaktan kurtarmak için, Osmanlı milletini bir arada tutacak ortak bir değer oluşturma çabalarının bir sonucu olarak ortaya çıkan ilk

milli bayram, II. Meşrutiyetin ilanı olan, 10 Temmuz (23 Temmuz) gününün resmi bir bayram olarak kutlanması olmuştur (Bolat, 2007). Modern Türkiye'nin ilk milli bayramı olan ve 1909 yılında kabul edilen 23 Temmuz Hürriyet Bayramı'nın ve İttihat ve Terakki tarafından icat edilmiş bayram geleneğinin milli mücadele döneminde ve erken Cumhuriyet yıllarında icra edilmiş olması, Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e uzanan tarihsel yelpazedeki "süreklilik" ve "kopuş" öğelerinin iç içe geçişine güzel bir örnek teşkil etmektedir (Aslan, 2011).

Bunun dışında, Osmanlı Devleti'nde resmi olmamakla birlikte, devletin kuruluş günü olarak kutlanan "İstiklal-i Osmanî Günü", 2 Mayıs 1916 tarihinde kutlandığı anlaşılan "Çocuklar Bayramı", "İdman Bayramı" ve milli bayram veya resmi bayram olarak anılmayan, ancak Osmanlı Devleti'nde 1908 yılından itibaren gündeme gelen "Amele Bayramı" kutlamaları olmuştur (Bolat, 2007).

Bir milli mücadele hareketiyle, ulus-devlet olarak kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nde de kutlanan çeşitli bayramlar vardır. Bu özel günler, işgale uğrayan yurdu kurtarmak amacıyla yapılan milli mücadele döneminin olaylarını ve yeni bir kimlikle kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşanan değişim sürecini simgeleyen olaylardan esinlenilerek oluşturulmuştur. Nitekim kutlanmak veya anılmak üzere kabul edilen bayramların özünde vurgulanan mesajlar incelendiğinde, bunların bağımsızlık, milli egemenlik, çağdaşlık, millet ve devlet sevgisi ile devlete bağlılık gibi kavramları içerdiğini görmek mümkündür (Uzun, 2010).

Çalışmanın ilerleyen kısmında, Türkiye Cumhuriyeti'ne ait milli veya ulusal bayram olarak her yıl kutlanan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı ve 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı hakkında özet bilgilere yer verilmiştir.

2.5.1. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılmış olmasını ve bu olayla Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal egemenliği yani halkın kendi kendini idare etmesini temsil eder. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk 23 Nisan'ı Türk ve Dünya

çocuklarına armağan etmiştir. Her yıl 23 Nisan'da Dünya çocukları ÷lkemize misafir olur ve Türk çocuklarıyla birlikte bu bayram şenliklerle kutlanır.

23 Nisan 1920'de kurulan TBMM'nin, işgale karşı verdiği siyasal, askeri ve ideolojik mücadeleyi meşrulaştırmaya dönük bu milli bayrama, önceleri Hakimiyet-i Milliye Bayramı ya da Milli Hakimiyet Bayramı deniliyordu. 27 Mayıs 1935'te çıkartılan kanunla ise adı, Ulusal Egemenlik Bayramı şeklinde Türkçeleştirildi. Meclis'in kurumsallaşması amacıyla icat edilen bu bayram, erken Cumhuriyet yıllarında Çocuk Bayramı/Çocuk Haftası etkinlikleriyle iç içe geçti. Nedeni ise bir hayır kurumu olan Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin 1927 yılında almış olduğu bir kararla 23 Nisan gününü Çocuk Bayramı, 1929 yılında ise 23–30 Nisan günleri arasını Çocuk Haftası olarak kabul etmesiydi. Bu nedenle 23 Nisan, dönemin kamuoyunca Hakimiyet-i Milliye Bayramı ya da Ulusal Egemenlik Bayramı'ndan ziyade, Çocuk Bayramı olarak biliniyordu (Aslan, 2011).

Devletin sürdürdüğü çocuk merkezli bu sosyal politikalar için, kamuoyu oluşturmak lazımdı. 1926'da alınan bir kararla, Meclis'in açılış yıldönümünü, Çocuk Günü olarak belirledi. Bir sonraki sene ise 23 Nisan, Çocuk Bayramı olarak kabul edildi. Gazi Mustafa Kemal Paşa, aynı yıl yapılacak bayram töreninin sevinçle icra edilmesini salık verdi; düzenlenecek alayda çocukların otomobille gezdirilmeleri için kendi otomobilini tahsis etti. Bayram dolayısıyla Cumhurbaşkanı, resmî kabul icra etmeyeceğini bildirdi. Bayramda yapılacak etkinliklerde şehit ve gazilerinki başta olmak üzere, ülkenin tüm muhtaç çocuklarına yardım edilmesi amaçlandı. Bu hususta herhangi bir kanuna ihtiyaç duymayan Türkiye, bundan böyle 23 Nisanları, Milli Hakimiyet ve Çocuk Bayramı olarak kutlamaya başladı (Aslan, 2011).

2.5.2. 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı

19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, Atatürk'ün milli mücadeleye başlamak üzere 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak basmasını temsil eder ve bu gün 20 Haziran 1938 tarih ve 3466 sayılı kanunla milli bayram olarak kabul edilmiştir. Her yıl 19 Mayıs günü Türkiye'nin her yerinde Gençlik ve Spor Bayramı olarak kutlanır, kutlamalarda beden eğitimi ve spor gösterileri yapılır.

19 Mayıs günü, 20 Haziran 1938 tarihinde “Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki 2739 Sayılı Kanuna Ek Kanun” olarak, “Gençlik ve Spor Bayramı” olarak kabul edilmiştir. 1981 yılına gelindiğinde ise çıkarılan 2429 sayılı kanun ile bayramın ismi 19 Mayıs “Atatürk’ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı” olmuştur. Yine 1 Ekim 1981 günü yayımlanan resmi gazetede de başkentte ve diğer yerlerde bayramın nasıl kutlanacağına dair program yayımlanırken bu kutlamaların Gençlik ve Spor Bakanlığınca organize edileceği açıklanmıştır. 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı’nın, resmi bir bayram olarak kabul edilme süreci diğer bayramların kabul edilme süreçlerinden daha farklı olmuş, bu günün ulusal düzeyde kutlanan bir bayram olarak kabul edilmesinde, başta doğrudan milletin kendisi olmak üzere birçok farklı unsur rol oynamıştır. Bunlardan ilki ve belki de en önemlisi, 19 Mayıs gününün, Atatürk’ün Samsun’a çıkıp, milli mücadeleyi buradan başlatmasının onuruna, bugünün unutulmaması için Samsun halkı tarafından “Gazi Günü” olarak 1926 yılından itibaren mahalli bir gün olarak kutlanmış olmasıdır. Samsunlular her yıl belirli bir program çerçevesinde bu günü kutlamış ve uzun yıllar bu günün resmi bir bayram olarak kabul edilmesi için çalışmışlardır. Nitekim tüm Türkiye’de ilk kez 1935 yılında kutlanan 19 Mayıs kutlamaları ile ilgili olarak basında haberler verilirken, Samsun’daki kutlama haberlerine, başkent Ankara’dan daha fazla yer ayrılması, Samsun’un bu günün tüm milletçe kutlanması için yaptığı mücadelenin bir başka deyişle bu konudaki öncü rolünün bir yansıması olarak kabul edilebilir. Tüm bunların dışında, 19 Mayıs Atatürk için de önemli bir tarih olmuştur. Birçok olayın yanı sıra, milli mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş süreci içinde kendisinin oynadığı rolü de anlattığı Nutuk adlı eserine başlangıç tarihi olarak 19 Mayıs tarihini vermiş, ayrıca bu tarihin kendisinin doğum günü olarak belirlenmesine de itiraz etmemiştir (Uzun, 2010).

2.5.3. 30 Ağustos Zafer Bayramı

30 Ağustos Zafer Bayramı, 26-30 Ağustos 1922 tarihinde yapılan Büyük Taarruz ile Kurtuluş Savaşı 30 Ağustos günü kazanılan zaferle askeri anlamda sona erdiğini temsil eder. Kurtuluş Savaşımızın nihayete erdiği gün diyebileceğimiz 30 Ağustos her yıl Zafer Bayramı’mız olarak törenlerle kutlanmaktadır.

TBMM ordularının, 26 Ağustos 1922 sabahı, Yunan ordularına karşı başlattıkları taarruz harekatı, 30 Ağustos'a kadar sürmüş; 30 Ağustos günü Dumlupınar'da gerçekleşen meydan muharebesinde, Başkomutan Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın idaresindeki Türk orduları, Yunan kuvvetlerinin asli unsurlarını dağıtmayı başarmıştı. Zaferden sonra Gazi Mustafa Kemal Paşa, Afyonkarahisar ve Dumlupınar Meydan Muharebeleri'nde üstün hizmetleri görülen komutanların terfi ettirilmelerini önermişti. Orduların, Başkomutan Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya karşı duydukları sevgi, güven ve bağlılık duygularına yeni bir delil teşkil etmek üzere, 30 Ağustos 1922 tarihli muharebeye Batı Cephesi tarafından Başkumandan Muharebesi namı verilmiştir. Anadolu'nun işgaline karşı Ankara yönetiminin verdiği askeri mücadeleyi başarıya kavuşturan Başkomutan Muharebesi, 1926'dan itibaren Zafer Bayramı olarak kutlanmış ve her yıl 30 Ağustos günü askeri terfiler gerçekleştirilmiştir (Aslan, 2011).

2.5.4. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilan edilmiş olmasını ifade eder ve her 29 Ekim Cumhuriyetimizin kuruluş yıldönümü olması nedeniyle törenlerle kutlanır.

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilan edilişi tüm yurttan 101 pare top atışı yapılarak duyurulmuş, haber bazı istisnalar dışında büyük bir sevinçle karşılanmıştır. Resmi olarak bayram ilan edilmeden önce 1924 yılı 29 Ekim'inde yapılacak merasim devlet tarafından organize edilmiş ve buna ilişkin bir de kararname yayınlanmıştır. Bu ilk tören büyük bir özenle yapılmış, resmi tatil olması nedeniyle geniş bir katılım gerçekleşmiş, Darülfünun öğrencileri de kendi hazırladıkları bir programla Cumhuriyet'i kutlamıştır.

Cumhuriyet Bayramı'nın kabulü ise Meclis'in 19 Nisan 1341 (1925) tarihli oturumunda gerçekleştirilmiştir. Başvekil Ali Fethi Bey tarafından verilen kanun layihasında *"her milletin kendisi için milli bayram olarak tek bir gün kabul ettiği, o günün memleket içinde ve dışında yabancı elçiliklerde kutlandığı, bu günün Fransa'da 14 Temmuz, Amerika'da 24 Temmuz olduğu, Türkiye Cumhuriyeti için de bu günün Cumhuriyet'in ilan edildiği gün olan 29 Ekim olarak kabul edilmesi gerektiği, 23 Nisan'ın benzer bir gün olarak kabulü ifade edildiği takdirde o günün Türk inkılap*

tarihinde bir merhaleyi ifade ettiği ancak Cumhuriyet'in ilanının tamamlanmış bir süreci ortaya koyduğu için 29 Ekim'in bayram olarak ilan edilmesi gerektiği" belirtilmiştir. Bundan sonra Cumhuriyet bayramları yeni kurulan Cumhuriyet rejiminin değerlerini ortaya koyma ve halka benimsetme yolunda önemli bir işlev görmüş ve her yıl şenliklerle kutlanmıştır (Doğaner, 2011).

2.6. Yapılan Çalışmalar

Bolat (2007) tarafından yapılan "Milli Bayram Olgusu ve Türkiye'de Yapılan Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1923–1960)" adlı doktora çalışmasında, Atatürk dönemi ile sonrası yapılan kutlamaların benzerlik ve farklılıkları üzerinde durulmuştur. Atatürk Dönemi'nde kutlanan Cumhuriyet bayramları; bayram hazırlıkları, iç ve dış gelişmelerin bayram üzerindeki etkileri ve kutlanma biçimleri ile ilgili konular ele alınmıştır. Çalışmada, Cumhuriyet döneminin ilk yıllarının, devletin de ilk yılları olması nedeniyle Cumhuriyet Bayramının daha coşkulu, anlamlı, tam bir bayram havası içersinde ve titizlikle hazırlanmış programlarla kutlandığı ifade edilmiştir.

Sofi (2008) tarafından yapılan "Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Milli Bayram (23 Nisan ve 19 Mayıs) Törenlerine İlişkin Problem ve Beklentilerinin Belirlenmesi" adlı yüksek lisans tezinde, beden eğitimi öğretmenlerinin milli bayram kutlamalarının hazırlık aşamasında, tören sırasında ve sonrasında karşılaştıkları sorunlar tespit edilmiş ve beklentiler belirlenmiştir. Buna göre, öğretmenler; öğrencilerden para toplama sorunları, sağlık ve güvenlik ile ilgili sorunlar, öğrencilerin okul ve stadyumlardaki temel sorunların karşılanmaması, bazı veli veya ailelerin kutlamalara karşı çıkması ve okulların aynı düzeyde prova yapmamalarından doğan aksaklıklar gibi problemleri ifade etmişler ve buna yönelik çözüm yollarının bulunmasına ilişkin beklentilerini belirtmişlerdir.

Polat (2009) tarafından yapılan "Tarih Öğretimi ve Basın İlişkisi: Milli Bayramların Gazetelere Yansıması ve Milli Kimliğin Oluşmasında Rolü" adlı yüksek lisans çalışmasında gazetelerdeki 2001 ve 2007 yılları arasındaki milli günlere ait dökümler incelenerek, milli bayramları ilgilendiren bölümleri not alınmış, bu dökümler daha sonra kendi içlerinde; haberler ve yorumlar, köşe yazıları, karikatürler ve değerlendirmeler olmak üzere dört kısma ayrılmış ve ayrılan kısımlardaki bu

yayımların, bireylerde milli kimliğin oluşmasında ve tarih öğrenilmesindeki rolü araştırılmıştır. Çalışmada, tarih eğitim ve öğretiminde yazılı basının katkısı vurgulanmış ve milli günlerin (23 Nisan, 19 Mayıs, 30 Ağustos, 29 Ekim) gazeteler tarafından nasıl ele alındığını ortaya koyarak yazılı basının milli kimlik ve tarih öğretiminde bireylerin; duygu, davranış ve inançları üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Açıkel (2010) tarafından yapılan "Tarih Eğitimi ve Milli Bayramlar: Milli Bayramlarda Okullarda Yapılan Kutlamaların Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinde, milli bayramlarda okullarda yapılan kutlamaların öğretmen ve öğrenciler tarafından tarih eğitimi temelinde değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Uygulama sonucunda öğretmen ve öğrencilerin, milli bayramlarda okullarda yapılan kutlamaların bazı yönlerini yeterli bulmadıkları, kutlamaların yapısının ve yapılan etkinliklerin değişmesi gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada, "milli bayramlar öğrencilerin tarih dersini yaşayarak öğrenmesine tam olarak yardımcı olmamaktadır" şeklindeki öğretmen görüşlerine yer verilirken, öğrenci görüşlerine göre ilk ve orta öğretim hayatlarında tarih dersleri milli bayramların önemini öğrenmelerine tam olarak katkı sağlamadığı vurgulanmıştır. Buna karşılık, çalışmada, milli bayramlarımızın, milli kültürümüzün gelişmesine katkısının olduğu ve milli bayramlarımızın öğrencilerde vatan ve millet sevgisinin, vatandaşlık bilincinin gelişmesine katkısı olduğu vurgulanmıştır.

Bozok (2010) tarafından yapılan "İlköğretim 8.Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Milli Değerlerin Kazanılmasında Milli Bayramlarımızın Etkisi: 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ve Kurtuluş Savaşı Hikayeleri Örneği" adlı yüksek lisans tezinde, Görsel Sanatlar dersinde alternatif Çanakkale Savaşı hikayeleri konu olarak drama yöntemi ile sunulmuş olup araştırmanın problemlerine cevap aramak amacı ile deney ve kontrol gruplarına uygulanmak üzere başarı testi ve tutum ölçeği kullanılmıştır. Uygulama aşaması sonucunda deney grubundaki öğrencilerin başarıları ve tutumları olumlu yönde anlamlı bir şekilde artmıştır.

Aslan (2011) tarafından yapılan "Cumhuriyet'in Törensel Meşruiyeti: Ulus-Devlet İnşa Sürecinde Milli Bayramlar" adlı doktora çalışmasında 1923 ve 1938 yılları arasındaki milli bayramların gerçekleşme süreci ve kutlanma biçimleri belge ve kaynaklar ışığında geniş bir şekilde ele alınmıştır. Çalışmada milli bayramlar içerisinden özellikle Cumhuriyet Bayramına geniş bir yer verilmiş ve Cumhuriyet Bayramı'nın yeni kurulan rejimin kurumsallaştırma işlevini görmekle birlikte; Türk

Devrimi'nin yapıp ettiklerinin bir nevi envanterini çıkartarak, yeni siyasal formasyonun yeniden üretilmesi için gerekli meşruyet ortamını sağladığı ifade edilmiştir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, bilimsel araştırma sürecinin önemli bir basamağı olan *araştırmanın yöntemine* ilişkin olarak; önemli araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanma teknikleri ve verilerin analizi başlıklarına yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, bir yönüyle geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını içeren ölçek geliştirme çalışması olup, Sivas halkının bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutta milli bayramlara yönelik tutumlarının belirlenmesine ilişkin mevcut durumu ortaya koyması bakımından betimsel bir araştırma niteliğindedir. Betimsel araştırmalarda, verilen bir durumun aydınlatılması ve problemin sonuçlarının tanımlayıcı olarak ortaya konulması amaçlanmaktadır (Ural ve Kılıç, 2018).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, Sivas il merkezinde ikamet eden farklı cinsiyet, meslek, yaş, eğitim ve medeni duruma sahip bireylerden oluşmaktadır. Çalışmada zaman, maliyet ve mesafe gibi kısıtlardan dolayı evrenin tamamı yerine örneklem alınma yoluna gidilmiştir. Bu çerçevede bireylerin cinsiyet, meslek, yaş, eğitim ve medeni durumları da dikkate alınarak “Kolayda Örneklem Yöntemi” kullanılmıştır. Bu yöntemde amaç, isteyen herkesin örneklem içerisine ve örnekleme dahil edilmesidir. Denek bulma işlemi belirlenen örneklem hacmine ulaşıncaya kadar devam eder (Ural ve Kılıç, 2018).

Özdamar (2001), içerdiği birim –denek- sayısı 10.000 den az olan evrenleri *sınırlı evren*, içerdiği birim sayısı 10.000 den fazla olan evrenleri ise *sınırsız evren* olarak nitelemiş ve araştırma konusu ile ilgili değişkenlerin türünü (nitel, nicel) de dikkate alarak örneklem büyüklüğünün hesaplanmasına ilişkin bazı formüller vermiştir.

Bu formüllerden nicel araştırmalar ve sonsuz evrenler için (Sivas'ın nüfusu 10.000'den fazla olduğu için) önerilen aşağıdaki formülden yararlanılmıştır.

$$n = \frac{s^2 \cdot Z_{\alpha}^2}{d^2}$$

Anket ve 5'li Likert ölçeklerinin kullanıldığı bir alışma (Turan, şimşek ve Aslan, 2015) dikkate alınarak formüldeki standart sapma $s=1$; $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyine karşılık $Z_{\alpha}=1,96$ ve etki genişliği $d=0,1$ olarak alınmış olup, buna göre minimum örneklem büyüklüğu en az 385 olarak hesaplanmıştır. Bu çerçevede, eksik, hatalı ve güvenilirliği düşük anketler dikkate alınarak üniversite öğrencilerinden oluşan anketörler tarafından yüz yüze 500 adet anket uygulanmış ve 408'i değerlendirmeye alınmıştır.

3.3. Verileri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak öncelikle alanyazın taraması yapılmış olup elde edilen bilgiler kapsamında, Sivas halkının bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutta milli bayramlara yönelik tutumlarının belirlenmesine yönelik veri toplamak amacıyla anket tekniğinden yararlanılmıştır. Söz konusu anket temel olarak iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde örneklem grubunu oluşturan bireylerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla 5 adet soruya (cinsiyet, meslek, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum) yer verilmiştir. İkinci bölümde ise alanyazın taraması sürecinde elde edilen bilgiler kapsamında, katılımcıların bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutta milli bayramlara yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla 3 faktörden (boyuttan) oluşan "Milli Bayramlar Tutum Ölçeği"ne yer verilmiştir. Söz konusu Milli Bayramlar Tutum Ölçeği; Bilişsel Boyut 11 madde, Duyuşsal Boyut 9 madde ve Devinişsel Boyut 8 madde olmak üzere toplam 28 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan her bir madde beşli Likert derecelendirilmesine tabi tutulmuş olup örneklem grubu oluşturan bireylerin her bir maddeye yönelik katılım düzeyleri Hiç Katılmıyorum=1, Az=2, Orta=3, ok=4 ve Tamamen Katılıyorum=5 şeklinde puanlandırılmıştır. Ölçeklere ilişkin yapılacak yorumlarda, minimum ortalama 1 ve maksimum ortalama 5 olabilir, yani 5 üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Buna göre, 3'e yakın değerler orta düzeyi gösterirken, 3'ün üzerine doğru gidildikçe olumlu bir tutumu, 3'ün altına doru gidildikçe ise olumsuz bir tutumu yansıtmaktadır.

Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutta milli bayramlara yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesinde geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Bu çerçevede öncelikle ilgili alanyazın veya literatür taranarak ölçeğın ilk şekli oluşturulmuştur. Bu süreçte ölçeğın yapı geçerliliğı için Açımlyıcı Faktör Analizi uygulanmış ve bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutta maddeler belirlenmiş olup, ayrıca ölçeğın güvenilirlik analizine ilişkin iç tutarlığı Cronbach's Alpha katsayıları ile hesaplanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışmada anket tekniğı ile elde edilen verilerin analizine uygun bir istatistik programı kullanılmıştır. Öncelikle bireylerin sosyo-demografik özellikleri frekans (sayı) ve yüzde dağılımları ile sunulmuş olup bireylerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutta milli bayramlara yönelik tutumları frekans (sayı) ve yüzde dağılımlarının yanı sıra aritmetik ortalama ve standart sapma gibi istatistiklerle betimlenmiştir. Ayrıca bireylerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutta milli bayramlara yönelik tutumlarının sosyo-demografik özelliklerine karşılaştırılması için veriler parametrik test koşullarını (Ural ve Kılıç, 2018) sağladığı için (verilerin normal dağılması, varyansların homojenliğı, her bir gruptaki birey sayıları vb.) iki grubu karşılaştırmak için t testi, ikiden fazla grubu karşılaştırmak için varyans analizi uygulanmıştır. Varyans analizi sonucunda farkın kaynağını bulmak için çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey testi uygulanmıştır. Milli bayramlar tutum ölçeğının alt boyutlara göre karşılaştırılması ise bağımlı durum (ilişkilili ölçümler için) varyans analizi ile gerçekleştirilmiştir. Burada ölçümlerin ikili karşılaştırılması için çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni testi uygulanmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde; milli bayramlar tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliğine, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine, katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarına ve bu tutumların sosyo-demografik özelliklere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Milli Bayramlar Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliğine Yönelik Bulgular

Üç boyutu (bilişsel, duyuşsal ve devinişsel) içeren milli bayramlar tutum ölçeğine ilişkin açımlayıcı faktör analizi sonuçları Tablo 1'de sunulmuştur. Faktör analizi sonuçlarına göre 28 maddeden oluşan milli bayramlar tutum ölçeği toplam varyansın %65,087'sini açıklayan 3 boyut ya da faktör altında toplanmıştır. 11 maddeden oluşan ve toplam varyansın %29,609'unu açıklayan bilişsel boyut ölçeğin birinci faktörünü oluştururken, toplam varyansın %22,264'ünü açıklayan ve 9 maddeden oluşan duyuşsal/duygusal boyut ölçeğin ikinci faktörünü ve toplam varyansın %13,214'ünü açıklayan ve 8 maddeden oluşan devinişsel boyut ise ölçeğin üçüncü faktörünü oluşturmaktadır. Faktör yükleri incelendiğinde tüm maddelere ait yüklerin 0,40 olan eşik değerin üzerinde olduğu görülmektedir.

Milli bayramlar tutum ölçeğine ilişkin güvenilirlik analizi için Cronbach's Alpha katsayıları hesaplanmış olup sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur. Buna göre Cronbach's Alpha katsayıları, 11 maddeden oluşan bilişsel boyut için 0,835; 9 maddeden oluşan duyuşsal/duygusal boyut için 0,854; 8 maddeden oluşan devinişsel boyut için 0,823 ve toplam 28 maddeden oluşan genel milli bayramlar tutum ölçeği için ise 0,843 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlerin tamamı 0,70 kritik değerinin üzerinde olduğu için ölçeğin güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 1: Milli bayramlar tutum ölçeğine ilişkin açımlayıcı faktör analizi sonuçları

Boyutlar	Maddeler	Faktör Yükleri		
		Faktör1	Faktör2	Faktör3
Bilişsel Faktör	1) Milli bayram kavramı hakkında yeterli bilgiye sahibim	0,712		
	2) Milli bayramların hangileri olduğunu bilirim	0,811		
	3) Ülkemizde milli bayramların doğru bir şekilde anlaşıldığını ve kutlanıldığını düşünüyorum	0,793		
	4) Milli bayramlar birlik ve beraberliğimizi pekiştirir	0,743		
	5) Milli bayramlarda çevreye bayraklar ve Atatürk posterleri asılmasını gerekli buluyorum	0,694		
	6) Milli bayramlar milli kültürümüzün gelecek nesillere aktarılması için önemlidir	0,789		
	7) Milli bayramlarımızın tarihi değerlerimize büyük katkısı vardır	0,798		
	8) Milli bayramlarda resmi tatil olmasını doğru buluyorum	0,735		
	9) Milli bayramlara ve kutlamalara devlet ve milletçe daha fazla önem verilmesi gerektiğini düşünüyorum	0,688		
	10) Okullarda(eğitim) Milli bayramlara daha çok yer verilmesi gerekmektedir	0,734		
	11) Milli bayram ile dini bayram arasındaki farkı bilmekteyim	0,622		
Duyuşsal/Duygusal Faktör	12) Milli bayram kutlamaları beni heyecanlandırır		0,732	
	13) Milli bayram kutlamalarına katılan gazilerle tanışmak beni mutlu eder		0,512	
	14) Milli bayramlara özel herhangi bir marş/şarkı/müzik/şiir dinlediğimde etkilenirim		0,832	
	15) Milli bayramlar ülkemizdeki farklı etnik grupları birleştirir		0,813	
	16) Milli bayramların zamanla yok olması ile milli duygularımızın kaybolacağı endişesini yaşıyorum		0,811	
	17) Milli bayramlar milli duygularımı harekete geçiriyor		0,824	
	18) Milli bayramlarda toplumca milli bilincin tam anlamıyla oluşmadığını düşünüyorum		0,712	
	19) Milli bayramlarla ilgili yeterli bilgi-eğitim verilmektedir		0,717	
	20) Milli bayram günleri düzenlenen programlar il ve ilçelerde halkı yakınlaştırır		0,789	
Devinişsel Faktör	21) Milli bayram kutlamalarına planlar yaparım			0,723
	22) Milli bayram günleri ilgili tarihi yerlere giderim			0,751
	23) Milli bayramlarla ilgili yazılan yazıları takip ederim			0,768
	24) Milli bayram günleri medya ve internetten yayınları sürekli takip ederim			0,768
	25) Milli bayram kutlamalarına daima katılırım			0,645
	26) Milli bayramlarda eve, arabaya vb. bayrak asarım			0,701
	27) Yaşadığım yerde Milli bayram günleri düzenlenen tiyatro, konser, konferans vb. etkinliklere katılırım			0,708
	28) Milli bayramlara ait müze, sergi vb. yerlere mutlaka giderim			0,701
Özdeğerler (Eigenvalues)		10,534	7,921	4,701
Varyansı açıklama oranı %		29,609	22,264	13,214
Kümülatif varyans %		29,609	51,873	65,087

Tablo 2: Milli bayramlar tutum ölçeğine ilişkin güvenilirlik katsayıları

Faktörler	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Faktör1: Bilişsel	11	0,835
Faktör2: Duyuşsal/Duygusal	9	0,854
Faktör3: Devinişsel	8	0,823
Genel	28	0,843

4.2. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 3'te sunulmuştur. Buna göre katılımcıların %63,2'sinin erkek, %36,8'inin ise kadın olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı

Grup	Sayı (f)	Yüzde (%)
Kadın	150	36,8
Erkek	258	63,2
Toplam	408	100,0

Katılımcıların yaş dağılımlarına ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 4'te yer almaktadır. Tablo 4'e göre en fazla katılımın sağlandığı katılımcı grubu %48,0 ile 18-29 yaş arasındadır. Katılımcıların %25'inin 30-39 yaş arasında, %14,5'ini 40-49 yaş aralığında ve %12,5'inin ise 50 yaş ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımı

Grup	Sayı (f)	Yüzde (%)
18-29	196	48,0
30-39	102	25,0
40-49	59	14,5
50 ve üzeri	51	12,5
Toplam	408	100,0

Katılımcıların medeni durumlarına ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 5'te gösterilmiştir. Buna göre katılımcıların %39,2'sinin evli ve %60,8'inin bekar olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5: Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı

Grup	Sayı (f)	Yüzde (%)
Evli	160	39,2
Bekar	248	60,8
Toplam	408	100,0

Araştırma kapsamında yer alan bireylerin mesleklerine göre dağılımı Tablo 6'da sunulmuştur. Buna göre katılımcıların %17,6'sı kamu personeli, %20,6'sı özel sektör çalışanı, %24'ü serbest meslek-esnaf, %23,5'i öğrenci ve %14,8'i de diğer meslek gruplarına mensupturlar.

Tablo 6: Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı

Grup	Sayı (f)	Yüzde (%)
Kamu Personeli	72	17,6
Özel Sektör	84	20,6
Serbest Meslek-Esnaf	98	24,0
Öğrenci	96	23,5
Diğer	58	14,2
Toplam	408	100,0

Araştırma kapsamında yer alan bireylerin eğitim durumlarına göre dağılımı Tablo 7'de sunulmuştur. Buna göre katılımcıların %12,3'ü ilkökul ve daha altında eğitime sahip olup, %19,4'ü ortaokul, %48,3'ü lise ve %20,1'i de üniversite düzeyinde eğitime sahiptirler.

Tablo 7: Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı

Grup	Sayı (f)	Yüzde (%)
İlkokul ve altı	50	12,3
Ortaokul	79	19,4
Lise	197	48,3
Üniversite	82	20,1
Toplam	408	100,0

4.3. Katılımcıların Milli Bayramlara Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Katılımcıların milli bayramlar tutum ölçeğinin "bilişsel boyutuna" ilişkin tanımlayıcı (betimsel) istatistikler Tablo 8'de sunulmuştur. Tablo 8'deki bulgulardan hareketle, katılımcıların bilişsel boyuttaki sorulara veya maddelere yaklaşımının oldukça olumlu olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Milli bayramlar tutum ölçeğinin "bilişsel boyutuna" ilişkin tanımlayıcı istatistikler

Maddeler	Katılım Düzeyi					$\bar{X}$	SS
	Hiç (1) %	Az (2) %	Orta (3) %	Çok (4) %	Tam (5) %		
1) Milli bayramların hangileri olduğunu bilirim	0,0	0,0	4,7	21,6	73,8	4,69	0,55
2) Milli bayram ile dini bayram arasındaki farkı bilmekteyim	0,0	0,0	8,1	16,7	75,2	4,67	0,62
3) Milli bayramlarımızın tarihi değerlerimize büyük katkısı vardır	0,2	0,2	6,9	18,4	74,3	4,66	0,64
4) Milli bayramlar birlik ve beraberliğimizi pekiştirir	0,0	2,2	6,4	15,7	75,7	4,65	0,70
5) Milli bayramlar milli kültürümüzün gelecek nesillere aktarılması için önemlidir	0,0	1,7	2,0	27,7	68,6	4,63	0,61
6) Milli bayram kavramı hakkında yeterli bilgiye sahibim	0,0	0,0	11,0	31,9	57,1	4,46	0,69
7) Okullarda(egitim) Milli bayramlara daha çok yer verilmesi gerekmektedir	0,5	2,7	10,0	27,9	58,8	4,42	0,82
8) Milli bayramlara ve kutlamalara devlet ve milletçe daha fazla önem verilmesi gerektiğini düşünüyorum	0,5	2,2	12,5	29,2	55,6	4,37	0,82
9) Milli bayramlarda çevreye bayraklar ve Atatürk posterleri asılmasını gerekli buluyorum	1,0	2,2	16,4	24,0	56,4	4,33	0,89
10) Milli bayramlarda resmi tatil olmasını doğru buluyorum	2,5	11,3	14,7	18,9	52,7	4,08	1,16
11) Ülkemizde milli bayramların doğru bir şekilde kutlanıldığını düşünüyorum	2,0	17,6	23,3	23,3	33,8	3,69	1,17

Katılımcıların bilişsel boyutta en olumlu tutum içerisinde olduğu maddeler; "milli bayramların hangileri olduğunu bilirim " ($\bar{x}$ =4,69), "milli bayram ile dini bayram arasındaki farkı bilmekteyim " ($\bar{x}$ =4,67), "milli bayramlarımızın tarihi değerlerimize büyük katkısı vardır " ($\bar{x}$ =4,66) ve "milli bayramlar birlik ve beraberliğimizi pekiştirir"

($\bar{x}=4,65$) şeklinde sıralanmıştır. Bu maddelere bireylerin çok büyük oranda olumlu tutum sergiledikleri görülmektedir.

Bilişsel boyutta diğer maddelere göre daha olumsuz yaklaşım gösterilen veya en olumsuz görüş bildirilen madde ise "Ülkemizde milli bayramların doğru bir şekilde kutlanıldığını düşünüyorum" ($\bar{x}=3,69$) maddesi olmuştur. Bu maddeye katılımcıların %19,6'sı "Hiç katılmıyorum" veya "Az katılıyorum" seçenekleriyle olumsuz tutum sergilemişlerdir.

Katılımcıların milli bayramlar tutum ölçeğinin "duyuşsal boyutuna" ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9: Milli bayramlar tutum ölçeğinin "duyuşsal boyutuna" ilişkin tanımlayıcı istatistikler

Maddeler	Katılım Düzeyi					$\bar{X}$	SS
	Hiç (1) %	Az (2) %	Orta (3) %	Çok (4) %	Tam (5) %		
12) Milli bayramlara özel herhangi bir marş/şarkı/müzik/şiir dinlediğimde etkilenirim	0,2	0,2	8,8	36,5	54,2	4,44	0,68
13) Milli bayramlar milli duygularımı harekete geçiriyor	0,2	0,7	13,5	28,9	56,6	4,41	0,77
14) Milli bayram kutlamaları beni heyecanlandırır	0,7	2,2	14,0	50,0	33,1	4,13	0,78
15) Milli bayram günleri düzenlenen programlar il ve ilçelerde halkı yakınlaştırır	0,0	4,2	28,7	30,9	36,3	3,99	0,90
16) Milli bayram kutlamalarına katılan gazilerle tanışmak beni mutlu eder	2,5	5,9	18,4	37,7	35,5	3,98	1,00
17) Milli bayramların zamanla yok olması ile milli duygularımızın kaybolacağı endişesini yaşıyorum	6,6	10,8	15,9	24,5	42,2	3,85	1,26
18) Milli bayramlar ülkemizdeki farklı etnik grupları birleştirir	3,7	11,8	22,5	27,2	34,8	3,78	1,15
19) Milli bayramlarda toplumca milli bilincin tam anlamıyla oluşmadığını düşünüyorum	27,7	32,1	21,1	8,3	10,8	3,58	1,27
20) Milli bayramlarla ilgili yeterli bilgi-eğitim verilmektedir	9,8	13,5	32,8	25,7	18,1	3,29	1,20

Tablo 9'daki bulgular ışığında, katılımcıların duyuşsal/duygusal boyuttaki sorulara veya maddelere yaklaşımının genel anlamda olumlu olduğu, en olumlu maddelerin ise; "milli bayramlara özel herhangi bir marş /şarkı/müzik/şiir dinlediğimde

etkilenirim" ($\bar{x}=4,44$), "milli bayramlar milli duygularımı harekete geçiriyor " ($\bar{x}=4,41$) ve "milli bayram kutlamaları beni heyecanlandırır " ($\bar{x}=4,13$) şeklinde sıralandığı tespit edilmiştir. Buna karşılık katılımcıların diğer maddelere göre daha eleştirel yaklaştıkları maddelerin ise "milli bayramlarla ilgili yeterli bilgi -eğitim verilmektedir " ($\bar{x}=3,29$) ve "milli bayramlarda toplumca milli bilincin tam anlamıyla oluşmadığını düşünüyorum " ($\bar{x}=3,58$) olduğu görülmektedir (Tablo 9).

Katılımcıların milli bayramlar tutum ölçeğinin "devinişsel boyutuna" ilişkin bulgular Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10: Milli bayramlar tutum ölçeğinin "devinişsel boyutuna" ilişkin tanımlayıcı istatistikler

Maddeler	Katılım Düzeyi					$\bar{X}$	SS
	Hiç (1) %	Az (2) %	Orta (3) %	Çok (4) %	Tam (5) %		
21) Milli bayramlarda eve, arabaya vb. bayrak asarım	0,5	13,5	20,8	37,7	27,5	3,78	1,01
22) Milli bayram kutlamalarına daima katılırım	2,5	15,0	39,0	26,0	17,6	3,41	1,02
23) Milli bayram günleri medya ve internetten yayınları sürekli takip ederim	6,4	18,9	25,7	30,6	18,4	3,36	1,17
24) Milli bayramlarla ilgili yazılan yazıları takip ederim	6,4	23,5	27,0	20,8	22,3	3,29	1,23
25) Milli bayramlara ait müze, sergi vb. yerlere mutlaka giderim	7,6	15,2	36,5	24,0	16,7	3,27	1,14
26) Yaşadığım yerde Milli bayram günleri düzenlenen tiyatro, konser, konferans vb. etkinliklere katılırım	7,4	21,8	33,8	22,5	14,5	3,15	1,14
27) Milli bayram günleri ilgili tarihi yerlere giderim	8,1	22,1	33,6	24,5	11,8	3,10	1,12
28) Milli bayram kutlamalarına planlar yaparım	13,0	23,3	24,3	23,0	16,4	3,07	1,28

Tablo 10'daki bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, devinişsel anlamda orta düzeyde ve/veya orta düzeyin üzerinde bir tutum sergilendiği görülmektedir. En olumlu tutum "milli bayramlarda eve, arabaya vb. bayrak asarım" ($\bar{x}=3,78$) maddesine gösterilmiştir. Katılımcıların %65,2'si "Çok katılıyorum" ve "Tam katılıyorum" seçenekleriyle milli bayramlarda eve, arabaya vb. bayrak astıklarını ifade etmişlerdir. Bu soruya katılımcıların %13,5'i olumsuz yaklaşım göstermiştir.

Devinişsel boyutta diğer maddelere göre daha eleştirel tutum içerisinde olunan maddeler; "milli bayram kutlamalarına planlar yaparım" ($\bar{x}=3,07$), "milli bayram günleri ilgili tarihi yerlere giderim" ($\bar{x}=3,10$) ve "Yaşadığım yerde milli bayram günleri düzenlenen tiyatro , konser, konferans vb . etkinliklere katılıyorum" ($\bar{x}=3,15$) şeklinde sıralanmıştır. Katılımcıların %13' milli bayram kutlamalarına hiç plan yapmadığını belirtirken sadece %16,4' daima plan yaptığını belirtmektedir.

"Milli bayram günleri ilgili tarihi yerlere giderim" maddesine katılımcıların %30,2'si "Hiç katılmıyorum" veya "Az katılıyorum" seçenekleriyle olumsuz yaklaşım gösterirken, %36,3' "ok katılıyorum" ve "Tam katılıyorum" seçenekleriyle olumlu yaklaşım göstermişlerdir. "Yaşadığım yerde milli bayram günleri düzenlenen tiyatro, konser, konferans vb. etkinliklere katılıyorum" maddesine katılımcıların %29,2'si "Hiç katılmıyorum" veya "Az katılıyorum" seçenekleriyle olumsuz yaklaşım gösterirken, %37'si "ok katılıyorum" ve "Tam katılıyorum" seçenekleriyle olumlu yaklaşım göstermişlerdir.

Diğer taraftan, katılımcıların %40,7'si milli bayramlara ait müze, sergi vb. yerlere mutlaka gittiğini, %43,1'i milli bayramlarla ilgili yazılan yazıları takip ettiğini ve yaklaşık yarısı (%49'u) milli bayram günleri medya ve internetten yayınları sürekli takip ettiklerini ifade etmişlerdir.

Milli bayramlar tutum leğinin alt boyutlara göre karşılaştırılmasına yönelik ilişkili ölçümler için varyans analizi sonuçları Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11: Milli bayramlar tutum leğinin alt boyutlara göre karşılaştırılması

Yaş	$\bar{x}$	SS	F	p
Bilişsel	4,42 a	0,43		
Duyuşsal	3,81 b	0,45	630,35	0,000*
Devinişsel	3,30 c	0,83		

* $p<0,05$ a,b,c: farklı harfleri içeren grup ortalamaları arasındaki farklar önemlidir.

Tablo 11'deki aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde tüm boyutlarda ortalama değerlerin 5'li Likert lęeęinde orta değeri gösteren 3'n üzerinde olumlu olduğu grlmektedir. Test sonuçlarına göre alt boyutlar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Buna göre, katılımcıların devinişsel boyuttaki tutumlarının en düşük ortalamaya ($\bar{x}=3,30$), bilişsel boyuttaki tutumlarının ise en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=4,42$) sahip olduğu grlmektedir.

4.4. Katılımcıların Milli Bayramlara Yönelik Tutumlarının Sosyo-Demografik zelliklere Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklemler için t testi sonuçları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12: Katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

Cinsiyet	$\bar{x}$	SS	t	p
Kadın	4,04	0,50	4,736	0,001*
Erkek	3,83	0,41		

* $p<0,05$

Tablo 12'deki test sonuçları, katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır ($p<0,05$). Aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde, kadınların milli bayramlara yönelik tutumlarının ($\bar{x}=4,04$), erkeklere göre ($\bar{x}=3,83$) daha olumlu olduğu, diğer belirlenmiştir.

Katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının yaşa göre karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13: Katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının yaşa göre karşılaştırılması

Yaş	$\bar{X}$	SS	F	p
18-29	3,76 b	0,47		
30-39	4,03 a	0,54		
40-49	3,90 a	0,48	4,675	0,001*
50 ve üzeri	3,91 a	0,43		

* $p < 0,05$ a,b: farklı harfleri içeren grup ortalamaları arasındaki farklar önemlidir.

Tablo 13'e göre, katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumları yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Aritmetik ortalama değerlerine göre, 18-29 yaş aralığındaki katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının diğer yaş gruplarına göre daha düşük olduğu ($\bar{x}=3,76$) gözlenmiştir.

Katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının medeni duruma göre karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem için t testi sonuçları Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14: Katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının medeni duruma göre karşılaştırılması

Medeni Durum	$\bar{X}$	SS	t	p
Evli	3,98	0,44		
Bekar	3,85	0,46	2,825	0,005*

* $p < 0,05$

Tablo 14'teki test sonuçları, katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının medeni duruma göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini ifade etmektedir ($p < 0,05$). Aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde, her iki grupta olumlu olmakla birlikte,

bekarların milli bayramlara yönelik tutumlarının ($\bar{x}=3,85$), evlilere göre ($\bar{x}=3,98$) daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının mesleklerine göre karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15: Katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının mesleğe göre karşılaştırılması

Meslek	$\bar{x}$	SS	F	p
Kamu Personeli	4,14 a	0,26		
Özel Sektör	3,79 b	0,41		
Serbest Meslek-Esnaf	3,80 b	0,53	3,618	0,007*
Öğrenci	3,75 b	0,44		
Diğer	3,81 b	0,51		

* $p<0,05$ a,b: farklı harfleri içeren grup ortalamaları arasındaki farklar önemlidir.

Tablo 15'teki, aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde, tamamı olumlu olmakla birlikte kamuda çalışan personelin (memur, öğretmen, polis, asker vb.) milli bayramlara yönelik tutumlarının ($\bar{x}=4,14$), diğer meslek gruplarına mensup bireylerin tutumlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının eğitim durumuna göre karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16: Katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının eğitim durumuna göre karşılaştırılması

Eğitim	$\bar{x}$	SS	F	p
İlkokul ve altı	3,92	0,57		
Ortaokul	3,98	0,38		
Lise	3,89	0,53	1,246	0,125
Üniversite	3,93	0,43		

Tablo 16'ya göre, katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumları almış oldukları eğitime göre herhangi bir fark göstermemektedir ($p>0,05$).

BÖLÜM V

5. SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Milli bilincin oluşması ve toplumsal bütünleşmenin sağlanmasında önemli bir rolü olan ve Türkiye Cumhuriyeti'nde her yıl törenlerle kutlanan milli/ulusal bayramların (23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı ve 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı),Sivas halkı tarafından nasıl algılandığının ve milli bayramlara yönelik tutumların bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutta incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmaya Sivas il merkezinde ikamet eden farklı cinsiyet, meslek, yaş, eğitim ve medeni duruma sahip 408 birey katılmıştır.

Milli bayramlara yönelik Sivas halkının bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olarak üç alt boyutta incelenen tutumlarının tüm boyutlarda 5'li Likert ölçeğinde orta değeri gösteren 3'ün üzerinde olduğu, diğer bir ifade ile Sivas halkının milli bayramlara ilişkin genel yaklaşımlarının olumlu denebilecek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada, Sivas halkının özellikle bilişsel boyuttaki sorulara veya maddelere yaklaşımının oldukça olumlu olduğu saptanmıştır. Bilişsel boyutta; milli bayramları bilme, milli bayram ile dini bayram arasındaki farkı bilme, milli bayramlarımızın tarihi değerlerimize katkısı ve milli bayramların birlik ve beraberliğimizi pekiştirmesi konuları Sivas halkının en olumlu olduğu tutumlar olmuştur. Buna karşılık bilişsel boyutta diğer maddelere göre daha olumsuz yaklaşım gösterilen madde ise "Ülkemizde milli bayramların doğru bir şekilde anlaşıldığını ve kutlanıldığını düşünüyorum" maddesidir. Diğer bir anlatımla, Sivas halkının yaklaşık dörtte biri bu hususta olumsuz ve eleştirel yaklaşım göstermişlerdir.

Duyuşsal boyutta ise Sivas halkının en olumlu tutum içerisinde oldukları konular; milli bayramlara özel herhangi bir marş/şarkı/müzik/şiir dinlerken etkilenilmesi, milli duyguların harekete geçmesi ve milli bayram kutlamalarının heyecanlandırmasıdır. Sivas halkı, milli bayramlarla ilgili yeterli bilgi-eğitim verilmesi

ve milli bayramlarda toplumca milli bilincin tam anlamıyla oluşması konularında ise daha eleştirel yaklaşım sergilemiştir.

Devinişsel boyutta, milli bayramlarda Sivas halkının yaklaşık üçte ikisi (2/3) eve, arabaya vb. bayrak astıklarını ifade etmişlerdir. Buna karşılık diğer hususlara göre en olumsuz tutum içerisinde olunan hususların; milli bayram kutlamalarında planlar yapılması, milli bayram günleri ilgili tarihi yerlere gidilmesi ve bayram günleri düzenlenen tiyatro, konser, konferans vb. etkinliklere katılma konularında olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada, milli bayramlara yönelik tutum ölçeğinin alt boyutları olan bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alt boyutlar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiş olup; Sivas halkının devinişsel boyuttaki tutumlarının en düşük, bilişsel boyuttaki tutumlarının ise en yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu durum, Sivas halkının bilişsel anlamda milli bayramlara ilişkin farkındalık düzeylerinin oldukça yüksek veya olumlu olduğunu gösterirken, bunları yani söz konusu bilişsel ve duyuşsal farkındalıkları tam olarak davranışa dökemediklerini (ya da davranışa dökme bağlamında uygulamaya geçirme sürecinde bazı olumsuzlukları) ortaya koymaktadır.

Açıkel (2010) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen ve öğrencilerin, milli bayramlarda okullarda yapılan kutlamaların bazı yönlerini yeterli bulmadıkları, kutlamaların yapısının ve yapılan etkinliklerin değişmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte milli bayramlarımızın, milli kültürümüzün gelişmesine, öğrencilerde vatan ve millet sevgisinin, vatandaşlık bilincinin gelişmesine katkısı olduğu vurgulanmıştır.

Araştırmada, Sivas halkının milli bayramlara yönelik tutumlarının sosyo-demografik özelliklere göre karşılaştırılması yapılmış olup, Sivas halkının milli bayramlara yönelik tutumlarının cinsiyet, medeni durum, yaş ve mesleklere göre anlamlı bir farklılık gösterdiği buna karşın, eğitim durumuna göre anlamlı bir fark gözlenmediği belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, kadınların milli bayramlara yönelik tutumlarının, erkeklere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Bu durum kadınların daha hassas ve daha duygusal olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

18-29 yaş aralığındaki katılımcıların milli bayramlara yönelik tutumlarının diğer yaş gruplarına göre daha düşük olduğu; buna paralel olarak bekarların milli bayramlara

yönelik tutumlarının, evlilere göre daha düşük -olumsuz- olduğu tespit edilmiştir. Burada, gençlerin daha olumsuz tutumu göze çarpmaktadır. Ayrıca olumsuz tutumları, öğrenim görenler için eğitim sürecindeki problemler, çalışanlar için çalışma hayatı ve sorumluluklar ve işsizler için daha duyarsız yaklaşımlar ile açıklamak da mümkündür.

Araştırma sonucunda, kamuda çalışan memur, öğretmen, polis, asker vb. kişilerin milli bayramlara yönelik tutumlarının, diğer meslek gruplarına (serbest meslek, özel sektör, öğrenci, diğer) göre daha yüksek/olumlu veya hassas olduğu belirlenmiştir. Kamu personelinin bir anlamda devleti temsil eden noktalarda olmaları ve belirli kamusal sorumluluklar içinde olmaları bu sonuç açısından beklenen bir durum olabilir.

5.2. Öneriler

Yukarıda belirtilen ve elde edilen bulgu ve sonuçlardan hareketle çalışmaya ilişkin bazı öneriler geliştirmek mümkündür. Bunlardan önemli görülen bazıları aşağıda sunulmuştur.

- Ülkemizde milli bayramların milli kimlik oluşturma çerçevesinde doğru bir yaklaşımla anlatılmaya devam edilmesi, milli bayramlarla ilgili daha fazla bilgi-egitim verilmesi, milli bayramlarda toplumca milli bilincin tam anlamıyla oluşması, milli bayram günleri ilgili tarihi yerlere gidilmesi ve bayram günleri düzenlenen tiyatro, konser, konferans vb. etkinliklere katılma konularına yönelik daha fazla uygulamalar yapılmasının birey ve toplum bağlamında pek çok açıdan yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

- Özellikle bireylerin milli bayramlara ilişkin bilişsel ve duyuşsal anlamda farkında oldukları hususların davranışa da dökebilmeleri ve/veya yansıtılabilmeleri yönündeki çabaların devam ettirilmesi milli bilinç anlamında önemlidir.

- Toplumun tümüne yönelik milli bayram hassasiyetlerinin artırılması, özellikle gençlere yönelik bazı eğitim faaliyetlerinin hayata geçirilmesi önemli görülmektedir.

- Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde ilgili derslere ait ilk ve ortaöğretimdeki ders müfredatlarının milli bilincin oluşması bakımından gözden geçirilerek güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması fayda sağlayabilecektir.

Bu çalışma Sivas İl merkezinde yürütülmüş olup, farklı örneklem gruplarında ve farklı illerde yapılacak çalışmalar, konuyla ilgili literatüre katkı sağlamanın yanında, ülkemiz açısından milli bayramlar konusundaki mevcut durumun betimlenmesi, sorun ve çözüm önerilerinin ortaya konulması ve farklı yerlerdeki durum ile bu çalışmanın sonuçlarının karşılaştırılması bakımından önemli görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıkkel, H. (2010). *Tarih Eğitimi ve Milli Bayramlar: Milli Bayramlarda Okullarda Yapılan Kutlamaların Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alkış, S., ve Oğuzoğlu, Y. (2005). Ülkemiz koşullarında tarihi çevre eğitiminin önemini ve gerekliliğini arttıran etkenler. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 347-361.
- Aslan, D. A. (2011). *Cumhuriyetin törensel meşruiyeti: Ulus-Devlet inşa sürecinde milli bayramlar (1923-1938)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Avcı, Ö. Y., ve Durmuşçelebi, M. (2014). Öğretmen görüşlerine göre ideal öğrenci tipi. *Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 4(6), 22-44.
- Bilgin, N. (1998). *Kimlik arayışı olarak resmi tarih*. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- Bolat, B. S. (2007). *Milli bayram olgusu ve Türkiye’de yapılan cumhuriyet bayramı kutlamaları (1923–1960)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, H.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Bozok, B. (2010). *İlköğretim 8.sınıf görsel sanatlar dersinde milli değerlerin kazanılmasında milli bayramlarımızın etkisi (29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ve Kurtuluş Savaşı hikayeleri örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demir, G. T., ve Altunay Şam, E. (2017). Amasya özelinde Türk kadınının tarih algısı üzerine nitel bir çalışma. *Turkish History Education Journal*, 6(2), 243-267.
- Demircan, A. (2007). Tarih üzerine bazı düşünceler. *Milel ve Nihal*, 4 (3), 69-89.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ. H., ve Tokdemir M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 69-88.
- Dervişoğlu, F. M. (2015). *Türk tarih düşüncesinin modernleşmesi*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

- Dilek, D. (2002). *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Doğan, İ. (2004). *Sosyoloji kavramlar ve sorunlar*. Ankara: PegemA Yayınları
- Doğaner, Y. (2007). Cumhuriyet'in onuncu yıl kutlamaları. *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, 5(9): 1-19.
- Gadamer, H. G. (1989). *Truth and method*, New York: Continuum Publishing Group
- Güngör, E. (2000). *Değerler psikolojisi üzerine araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Hökelekli, H.(2006). Değerler odaklı eğitim. *Değerler Eğitimi Merkezi Bülteni*,1, 50-55.
- Kahyaoğlu, D. (2002). Tarih eğitiminde yeni bir modele ihtiyacımız var. *Toplumsal Tarih Dergisi*, 17 (100), 54-56.
- Kıcır, K., ve Aksoy, M. (2004). Kültürel kimliğin oluşumunda tarih bilinci ve tarih öğretimi. XII Eğitim Bilimleri Kongresi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 15-18 Ekim, Ankara, 2431-2450.
- Kütükoğlu, M. S. (2008). *Tarih araştırmalarında usul*. İstanbul: Elif Kitapevi.
- Özbaran, S. (1995). Neden ve nasıl tarih?, Salih Özbaran (Editör) Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt, ss. 25-33.
- Özçelik, İ. (1993). *Tarih araştırmalarında yöntem ve teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özdamar, K. (2001). *Spss ile biyoistatistik*. (4.Basım). Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özlem, D. (1999). *Siyaset, bilim ve tarih bilinci*. Ankara: İnkılap Yayınları.
- Paykoç, F. (1998). *Tarih öğretiminde duyuşsal alanın rolü*. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- Philips, R. (2003). History, citizenship and identity. *Teaching History*, 36(2), 37- 41.
- Polat, Ş. (2009). *Tarih öğretimi ve basın ilişkisi: Milli bayramların gazetelere yansımaları ve milli kimliğin oluşmasında rolü (2001-2007)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

- Sezginsoy B., ve Akkoyunlu, B. (2011). Sosyal bilgiler dersinde tarih bilinci oluşturmada dizgeli öğretim etkililiği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 411,422.
- Sofi, M. (2008). *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin Milli Bayram (23 Nisan ve 19 Mayıs) törenlerine ilişkin problem ve beklentilerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Southgate, B. (1997). *History what & why?*. London: Routledge.
- Şıvgın, H. (2009). Ulusal tarih eğitiminin kimlik gelişimindeki önemi. *Gazi Akademik Bakış*. 2(4): 35-52.
- Taşçier, F. (2013). Gadamer ve tarih bilinci sorunu. *Felsefe ve Topumsal Bilimlerde Diyaloglar*, 6 (1), 63-85.
- Tekeli, İ. (1998). *Tarih bilinci ve gençlik*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Togan, A.Z.V. (1985). *Tarihte usûl*. (4. basım). İstanbul: Enderun Yayınları.
- Turan, İ., Şimşek, Ü., ve Aslan, H. (2015). Eğitim araştırmalarında Likert ölçeği ve Likert-tipi soruların kullanımı ve analizi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30: 186-203.
- Turan, Ş. (1997). Milliyetçilik anlayışında tarih yazıcılığının önemi, tarih ve milliyetçilik 1. Ulusal Tarih Kongresi Bildiriler, Mersin Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, 30 Mayıs-2 Nisan, Mersin.
- Ulusoy, K. (2005). Tarih dersinde ahlaki değerlerin aktarımı, bir okuma parçası örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 168, 126-133.
- Ural, A., Kılıç, İ. (2018). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. (5. Basım). Ankara: Detay Yayınları.
- Uzun, H. (2006). Tarih bilimi ve tarihte nedensellik. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 7(1), 1-13.
- Uzun, H. (2010). Millet in iradesiyle oluşan bir bayram: 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı ve Atatürk döneminde kutlanışı. *Karadeniz Araştırmaları*, 6 (24), 109-125.

- Yalçınkaya, E. (2010). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin tarih kavramına ilişkin metaforları. I. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu, Atatürk Üniversitesi, 16-18 Haziran, Erzurum.
- Yalçınkaya, E. (2013). Tarih kavramına yönelik sınıf öğretmeni adaylarının ürettikleri metaforların incelenmesi. *Journal of World of Turks*, 5(3): 95-112.
- Yıldız, Ö. (2003). Türkiye’de tarih öğretiminin sorunları ve çağdaş çözüm önerileri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2), 181- 190.

EKLER

Ek 1. Anket Formu

Sayın Katılımcı,

Bu anket, "Sivas Halkının Milli Bayramlara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi" amacıyla Yüksek Lisans Tezine veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar, bilimsel bir çalışmada kullanılacağından isim belirtmenize gerek olmayıp, elde edilen bilgiler kesinlikle araştırmanın amacı dışında kullanılmayacaktır. Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarız.

Ayşegül ERDEM

Prof. Dr. Fatih Mehmet DERVİŞOĞLU

I. BÖLÜM

1. Cinsiyetiniz: ( ) Bay ( ) Bayan

2. Yaşınız: .....

3. Medeni Durumunuz: ( ) Evli ( ) Bekar

4. Eğitim Durumunuz: ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite

5. Mesleğiniz: ( ) Kamu Personeli ( ) Özel Sektör ( ) Serbest Meslek-Esnaf ( ) Öğrenci
( ) Diğer.....

II. BÖLÜM

Sayın Katılımcı, Aşağıda yer alan ifadeler iş yerinizle ilgili bazı özellikleri örneklemetedir. Lütfen aşağıdaki ifadeleri katılım derecenizi 1 ile 5 puan arasında belirtiniz. (1=Hiç Katılmıyorum, 2=Az Katılıyorum 3=Orta Düzeyde Katılıyorum, 4=Çok Katılıyorum 5=Tamamen Katılıyorum)	Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
BİLİŞSEL FAKTÖR					
1) Milli bayram kavramı hakkında yeterli bilgiye sahibim	1	2	3	4	5
2) Milli bayramların hangileri olduğunu bilirim	1	2	3	4	5
3) Ülkemizde milli bayramların doğru bir şekilde kutlanıldığını düşünüyorum	1	2	3	4	5
4) Milli bayramlar birlik ve beraberliğimizi pekiştirir	1	2	3	4	5
5) Milli bayramlarda çevreye bayraklar ve Atatürk posterleri asılmasını gerekli buluyorum	1	2	3	4	5
6) Milli bayramlar milli kültürümüzün gelecek nesillere aktarılması için önemlidir	1	2	3	4	5
7) Milli bayramlarımızın tarihi değerlerimize büyük katkısı vardır	1	2	3	4	5
8) Milli bayramlarda resmi tatil olmasını doğru buluyorum	1	2	3	4	5
9) Milli bayramlara ve kutlamalara devlet ve milletçe daha fazla önem verilmesi gerektiğini düşünüyorum	1	2	3	4	5
10) Okullarda(eğitim) milli bayramlara daha çok yer verilmesi gerekmektedir	1	2	3	4	5
11) Milli bayram ile dini bayram arasındaki farkı bilmekteyim	1	2	3	4	5

DUYUŞSAL FAKTÖR					
12) Milli bayram kutlamaları beni heyecanlandırır	1	2	3	4	5
13) Milli bayram kutlamalarına katılan gazilerle tanışmak beni mutlu eder	1	2	3	4	5
14) Milli bayramlara özel herhangi bir marş/şarkı/müzik/şiir dinlediğimde etkilenirim	1	2	3	4	5
15) Milli bayramlar ülkemizdeki farklı etnik grupları birleştirir	1	2	3	4	5
16) Milli bayramların zamanla yok olması ile milli duygularımızın kaybolacağı endişesini yaşıyorum	1	2	3	4	5
17) Milli bayramlar milli duygularımı harekete geçiriyor	1	2	3	4	5
18) Milli bayramlarda toplumca milli bilincin tam anlamıyla oluşmadığını düşünüyorum	1	2	3	4	5
19) Milli bayramlarla ilgili yeterli bilgi-eğitim verilmektedir	1	2	3	4	5
20) Milli bayram günleri düzenlenen programlar il ve ilçelerde halkı yakınlaştırır	1	2	3	4	5
DEVİNİŞSEL FAKTÖR	1	2	3	4	5
21) Milli bayram kutlamalarına planlar yaparım	1	2	3	4	5
22) Milli bayram günleri ilgili tarihi yerlere giderim	1	2	3	4	5
23) Milli bayramlarla ilgili yazılan yazıları takip ederim	1	2	3	4	5
24) Milli bayram günleri medya ve internetten yayınları sürekli takip ederim	1	2	3	4	5
25) Milli bayram kutlamalarına daima katılırım	1	2	3	4	5
26) Milli bayramlarda eve, arabaya vb. bayrak asarım	1	2	3	4	5
27) Yaşadığım yerde Milli bayram günleri düzenlenen tiyatro, konser, konferans vb. etkinliklere katılırım	1	2	3	4	5
28) Milli bayramlara ait müze, sergi vb. yerlere mutlaka giderim	1	2	3	4	5

Ayrıca Milli Bayramlar ile ilgi eklemek istediğiniz birşey varsa lütfen belirtiniz:.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

KATILIMINIZ İÇİN TEKRAR TEŞEKKÜR EDERİZ.

ÖZGEÇMİŞ

Ayşegül ERDEM, 11.08.1990 yılında Sivas'ın Şarkışla İlçesine bağlı Gümüştepe Köyünde doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Gümüştepe Muhtar Yalın İlköğretim Okulu'nda okumuş olup, lise eğitimini ise Şarkışla İlçesi Şarkışla Lisesi'nde 2009 yılında tamamladı. Yozgat Bozok Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nü 2014 yılında tamamladıktan sonra aynı yıl içinde Cumhuriyet Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi'ni aldı. 2015 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. Evli olan Ayşegül ERDEM, Polis Memuru olarak görev yapmaktadır.